

SLOVENSKI NAROD

UREDNIŠTVO IN UPRAVA: LJUBLJANA, PUCCINJEVA ULICA 5 — TELEFON: 31-22, 31-23, 31-24, 31-25 in 31-26 — Izhaja vsak dan opoldne — Mesečna naročnina 14.— Kr. za inostranstvo 16.20 Kr.
EKSKLJUCNO ZASTOPSTVO za oglaševanje v Kraljevini Italiji in tucemstva ima
UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO
Računi pri poštno četrtnem zavodu:
Ljubljana Stev. 10-361
CONCESSIONARIA ESCLUSIVA per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: UNIONE PUBBLICITA ITALIANA S. A., MILANO.

Vani attacchi nemici

contro una nostra importante posizione in Egitto — Il nemico perde 53 carri armati e 22 apparecchi

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica in data di 28 ottobre il seguente bollettino di guerra n. 885:
Attacchi e contrattacchi delle opposte formazioni blindate e di fanterie si sono susseguiti segnatamente nel settore settentrionale del fronte egiziano; una importante posizione, contesa con particolare accanimento, è rimasta in nostre mani dopo aspri combattimenti. Il nemico ha perduto

nella giornata di ieri 53 carri armati distrutti o catturati.

In vivaci scontri svoltisi nel cielo della battaglia 22 velivoli britannici venivano abbattuti; 11 dai cacciatori italiani, 11 da quelli germanici, un altro precipitava al suolo centrato dalle batterie contro-aeree. Cinque nostri apparecchi non hanno fatto ritorno dalle operazioni.

Brezuspešni sovražni napadi

proti neki naši važni postojanki v Egiptu — Sovražnik je izgubil 53 tankov in 26 letal
Ducejevo priznanje šefom Glavnih stanov

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil je objavil 28. oktobra naslednje 885. vojno poročilo:

Napadi in protinapadi oklepnih oddelkov in pehote z obeh strani so si sledili zlasti v severnem odseku egiptskega bojišča, kjer je ostala v naših rokah po srditih bojih važna postojanka, ki nam jo je sovražnik posebno srdito osporaval. Sovražnik je izgubil večeraj 53 tankov, ki so bili uničeni ali zaplenjeni.

V živahnih spopadih v zraku med bitko je bilo sestrstvenih 23 britanskih letal. Izmed teh so jih 11 sestrelili italijanski, 11 pa nemški lovelci, med tem ko je nadaljevala letalo tresčilo na tla, zadeto od protiletalskih baterij. Pet naših letal se ni vrnilo z operacij.

Rim, 28. okt. s. Duce je sprejel opoldne generala Ambrosia, šefa glavnega stana Kr. mornarice, generala Fougiera, šefa glavnega stana Kr. letalstva, generala Galbattina, šefa glavnega stana Milice. Šefa glavnih stanov oboroženih sil je Duceju predstavil šef splošnega glavnega stana maršal Cavallero. Navzoč je bil tudi državni podtajnik v vojnem ministrstvu general Scuro.

Maršal Cavallero je spregovoril nekaj besed, na katere je Duce odgovoril in dal šefom glavnih stanov Oboroženih sil veliko priznanje za opravljeno delo ter dodal, da je računal, kakor še vedno računa, na njih smotreno in udano sodelovanje ter na sodelovanje njih sodelavcev tudi v bodočih nalogah.

Napredovanje na Kavkazu

Zavzete so bile nove višinske postojanke pri Novorosijsku in Tuapseju — Očiščevanje Stalingrada

Iz Hitlerjevega glavnega stana, 28. okt. Vrhovno poveljstvo nemške vojske je objavilo danes naslednje poročilo:

Južnovzhodno od Novorosijska so nemške čete po celodnevni borbi zavzele važno sovražnikovo višinsko postojanko. Vzhodno od Tuapseja je bila v napadu zavzeta močna utrjena in trdovratno branjena sovražna gorska postojanka. Istotam so bili vsi sovražnikovi protinapadi odbiti. Letalstvo se je udeleževalo v napadih proti sovražnim postojankam ter proti pristanišču in mestu Tuapseju. Z bombami je bila poškodovana sovjetska 6000 tonska trgovska ladja.

Zapadno od Tereka so lastni napadi tudi večeraj dobro napredovali in je bil obkrojen sovražni oddelk.

V Stalingradu so nemške čete vzhodno od tovarniškega okraja prodrele do Volge in zavzele večji blok hiš. Letalstvo je z dobrim učinkom napadalo sovražnika. Južno od mesta je pehota odbila krajevne napade sovražnika.

Letalski napadi so povzročili sovražniku velike izgube v prometu na železnikah in na Kaspiškem morju. Uničenih je bilo 11 transportnih vlakov. Dve trgovski ladji s skupno 1000 tonami sta bili potopljene, ena potrošljena in ena trgovska ladja pa zažgani ali poškodovani.

Ob Donu so rumunske čete z dobro pod-

poro lastnega letalstva vrgle sovražnika nazaj.

Težki, toda uspešni obrambni boji na bojišču pri El Alameinu, se nadaljujejo. Zlasti v severnem odseku so napadi in protinapadi privedli do ogroženih bojov pehotnih in oklepni sil, pri čemer je važna višinska postojanka končno ostala v lastnih rokah. Sovražnik je zopet izgubil 53 oklepni vozil. V srditih letalskih borbah so nemška in italijanska lovska letala sestrelila 21 sovražnih letal, 1 pa je sestrelilo protiletalsko topništvo.

Pri napadih na zapadno francosko obalo so bila večeraj v letalskih borbah sestreljena 3 angleška letala.

Zvečer 25. oktobra je nekaj lahkih angleških bombnikov pod zaščito vremenjskih prilik napadlo severnomorsko obalo. Civilno prebivalstvo je imelo nekaj izgub. Sicer so napadi povzročili le malo škode na poslopih in imetju.

Radio London je snoč objavil, da so Nemci s posredovanjem Rdečega križa predlagali pri Stalingradu 4 dnevno premirje, da pa so se tozadevna pogajanja razbila. Vrhovno poveljstvo nemške vojske izjavlja, da je ta trditve ena izmed običajnih laži angleške vlade, ki hoče na ta način zasenčiti neizogibni sovražni, zlom pri Stalingradu.

Zgodovinski pomen Pohoda na Rim

Radijski govor Eksc. Bottaija ob 20 letnici

Rim, 28. okt. s. Minister za narodno vzgojo Bottai je danes zvečer proslavil v radiu 20-letnico pohoda na Rim. Na kratko je omenil dneve v oktobru leta 1922., ponosno moze, ki so na Mussolinijev poziv prišli s polja in z gor, z univerz in delavnic, krvave borbe pred Rimom in končno veliki triumf, ki je odel znake Fašijev, dvignjene visoko proti Kralju, ki je spoznal edini v vsaj vrednote konstruktivne revolucije.

Eksc. Bottai je rekel, da se ne bomo pomudili pri preteklosti, ker lahko trpamo tlažbo iz vse kaj drugega kot iz preteklih dni v razliko z prejšnjimi generacijami, ki so se ljubosumno zaprle vase in živele v ideološki in ustvarjalni nemoči. Socialni razredi, gospodarski sloji in poklicne skupine so se v teh 20 letih strle v novo enoto. Italija je po preloški objubi Mussolinijevi korenito preosnovana v svojem izrazu, zlasti pa v svoji duši.

Posmatran z našimi sedanjimi izkušnjami, se nam pohod v oktobru leta 1922 zdi neizbežen, logičen in zgodovinski zaključek vojne, ki je bila pred pohodom. Mussolinijev govor iz leta 1914 »Vojna ali revolucija« se je spremenilo v geslo »Vojna in revolucija«. Vsi vemo, da je bila vojna leta 1914 do 1918 za nas in ne samo za nas zgrešena zmaga. Povedano in dokazano je že bilo, kakšna odgovornost je padla na naše, ki so tedaj vodili Italijo. Treba je pa zopet povzeti debato, ki se je začela z drugo vojno in ki spravlja na zatožno klop glavne in direktno odgovorne ljudi, to so naši lažni zavezniki. Naši večerajši sovražniki so tudi današnji naši sovražniki, Francozi, Angličani, Američani in drugi manjši, ki so vpreženi v njih jarem. Ta vojna je bila, ker je bila izdana v svojih pravičnih zahtevah, ki bi edini lahko posvetile zmago, tudi zgrešena revolucija.

Omenjajoč Ducejevo svarilo v maju leta 1919, dva meseca po ustanovitvi fašijev, ko mirovna pogodba še ni bila podpisana, da bo vse to, kar je nepravilnega, trilega in zatiralnega, trajalo le malo časa, in

da bo revizija versajske pogodbe dogodek bližnjih časov, je minister dodal, da samo gluhci niso mogli slišati in razumeti. Red ni mogel v narodu, 11 nima svojega, temelja in urejenih odnosov med narodi.

V notranjem gospodarstvu niso mogoče več odločilne spremembe, dokler se ne odstranijo ovire mednarodnega gospodarstva. In to gospodarstvo predstavljajo narodi, ki drže v rokah monopol bogastva. Od tod izhaja smer naše poti, od vojne leta 1914 do 1918, do revolucije leta 1922, in do sedanje vojne. Je globoka vez med vsemi temi dogodki s pohodom na Rim v sredi, ki je, kakor ključ vsega svetovnega zgodovinskega položaja. Samo avtoritativna, organizirana in unitaristična revolucija je lahko dvignila zastavo upora proti »svobodi«, ki je zatirala druge narode. Liberalizem ne more rešiti vprašanj socialne pravičnosti. Ta vprašanja pa bo rešila naša zmaga, ki bo zmaga naroda in narodov!

Eksc. Bottai je takole zaključil svoj radijski govor: »Groteskni poizkus, da bi se potvrdil zgodovinski problem, ki ga našim očem kaže 20-letnica pohoda na Rim z obtožbo naše previdnosti in z nagrajanjem slepe trmoglavosti in neprevidnosti drugih, ne bo uspel. Zato jamčimo mi v tem Rimu iz katerega je izšla prva beseda o novem redu. Tu, na teh tleh se je vse dogajalo in preizkušilo v stoletjih. Tu so nastali vsi ideali in ustanove politike, od katere svet še živi. Tu je nastala človeška enakopravnost v Kristovem imenu. Tu je nastala gospodarska pravičnost, med prapor črnih sraj, na kateri bo nova zgodovina ustanovila hierarhijo posameznikov, razredov in narodov. Mi smo korakali na Rim, toda Rim je kot ideja in dejstvo, kot misel in akcija marširal z nami, kot prvi in večni zgled sožitja. Zgodovina Italije je po definiciji nekega zgodovinarja, zgodovina človeške energije, katere najpristnejša junaka Mussolinija pozdravljamo z vero naših 20 let, ki je bila potrjena v 20 letih našega režima«.

Hitlerjev pozdrav Duceju ob 20 letnici Pohoda na Rim

Oba naroda in njuna voditelja veže duh najzvestejšega prijateljstva in zavezništva — Pomembne jubilejne svečanosti v Rimu

Rim, 28. okt. s. Ob 20-letnici Pohoda na Rim je Führer posla Duceju naslednjo brzojavko:

Ekscelencu šefu Kr. italijanske vlade cav. Benitu Mussoliniju — Rim.

Ob 20-letnici pohoda na Rim se moja misel obrača k vam in k vašim ustavitvam, kakršnih ni bilo prej v zgodovini, v duhu najzvestejšega prijateljstva in zavezništva. Z menoj združeni celotni narodni socialistični nemški narod se živahno udeležuje obletnice dneva trumfa fašistične revolucije. Kar ste Vi, Duce in Vaši bojovniki storili, je dalo Vaši tedanji revolu-

ciji vrednost preobrata v zgodovini človeštva.

Danes se najina revolucionarna naroda skupaj borita v najtesnejšem bratstvu v orožju proti istim silam, ki so se nekoč brez uspeha zoperstavljale v notranjosti Fašizmu in Italiji in narodnemu socializmu v Nemčiji. Židovstvo, plutokracija in boljševizem bodo zaradi tega izgubili to bitko prav tako, kakor so jo izgubili tedaj. S tem trdnim zaupanjem vas pozdravljam, Duce, z največjo prisrčnostjo in pošiljam Vam in vašim črnim srajcem svoje tovariške pozdrave in tovariške pozdrave nemškega naroda. Adolf Hitler.

Mussolini je otvoril Razstavo revolucije

Prisrčnost nemške delegacije z dr. Leyem na čelu — Navdušene manifestacije množice

Rim, 28. okt. s. Duce je davi otvoril stalno Razstavo revolucije. Resnično zgodovinskega značaja v svoji celotni vsebini dokumentov in njih sintezi, nudi razstava svetlo panoramo tega, kar je Fašizem storil za italijanski narod in za vse človeštvo. Zastave Domovine in Revolucije so davi krasile gozdno dolino, kjer stoji poslopje z dragoceno in nemisljivo zbirko poleg poslopja za razstave moderne umetnosti. Ob cestah so postrojile čet dele svečanega obreda, s katerim so se pričele svečanosti 20-letnice.

Duce je prišel ob 10.30 ob spremstvu tajnika Stranke, pozdravljen s predpisanimi zvoki trobente in z gorečimi ovacijami ljudstva. Pregledal je skupine Vojske, Milice in GILA, nakar je stopil do stopnišča razstave, kjer so ga pričakovali delegacija Narodno-socialistične stranke, ki jo je poslal Hitler, ob spremstvu podtajnika Stranke Barberinija, generalnega poveljnika GILA Bonamicia ter podtajnika GUPA D'Esteja, nadalje diplomatska zastopstva št. trojnega pakta in najvišji predstavniki državnih oblasti. Duce se je ob navdušenem vzdiklanju tistih, ki so bili v prvi vrsti in ki so ga spoznali, nekoliko pomudil, da je odgovoril na pozdrav posebnega Hitlerjevega odposlanca ob proslavi 20-letnice, voditelja nemških organizacij dr. Leya in vseh drugih pravkov, nakar je s prožnim korakom stopil na stopnišče in poklical k sebi šefa nemške delegacije, kateremu so sledili kvadrurni, člani Velikega sveta, Vlada, direktorji Stranke, šef generalnega glavnega stana Oboroženih sil, maršali Italije, senepolkrstni in vsi drugi najvišji predstavniki oblasti Domovine in vojni. V veži so bile napisane naslednje besede: »Kar smo storili je pomembno, toda za nas je največje to, kar bomo storili«.

Ducejev ogled Razstave

Duce se je ustavil in si ogledal kronološke razpredelnice. Nato je šel skozi obok, kjer se je blestilo besedilo prisege, nakar je takoj prišel otvoritveni obisk. Njegovim očem se je najprvo nudila vizija lastne otroške dobe, svetli spomini na njegove starše, trde in zmagovite stopnje njegovega dviga. »Popolo d'Italia« se odpira kakor velika stran slave in luči v življenju, ki ga polni toliko mogočnih stvaritev. S tajnikom Stranke ob strani, ki ga je vodil za poredono po 30 dvoranah, je razlagal Duce tu in tam dr. Leyu in najvišjim nemškim hierarhom najpomembnejše dokumente na razstavi.

Intervencija in prva svetovna vojna zavzemata s svojimi dokumenti eno izmed največjih dvoran. Med smešnimi takratnimi izgubami zaveznikov na italijanski zemlji v primeri z velikimi, ki jih je imela Italija v Franciji in na Macedoniji, je samo en Američan. Duce se je tu pa tam posmejal, kadar je stal pred kako fotografijo ali dokumentom, včasih se je pa zamislil.

V eni izmed dvoran so razstavili znaki pomenednega podtalnega dela. Tu je dr. Ley naravnost od Duceja dobil najpodrobnejša pojasnila o borbi, ki je vzpostavila red med narodom in omogočila preporod Domovine.

Sledi razstava o letu 1919., z ustanovitvijo Fašijev in takoj nato Fiume z veliko raztrgano zastavo Kvarnera, ki je razvita v sredi dvorane. Vrste se leta pred Poho-

dom na Rim, pretvoritev pokreta v stranko, pojav fašističnega sindikalizma. Vse to so za Duceja nepozabni prizori.

Dvorane dela in slave

Trežno je prikazan Pohod na Rim. Zraven je dvorana žrtv v polmraku, kjer se je Duce dlje časa pomudil in si ogledal relikvije mučencev. Ena dvorana je posvečena skvadrističnim pesmim. Potem pridejo dvorane, posvečene obnovi, doktrini, ustanovanju, delu, Stranki. V dvorani fašističnega tiska se čitajo Ducejeve besede: »Novinarstvo je šola življenja«. Nekaj list svari Italijane: Naša rešitev je v naši drznosti! Sledi galerija s sovražniku odvzetim orož-

Poročilo Stranke Duceju

Sprejem predstavnikov Stranke v Beneški palači — Izročitev legitimacije šte. 1 za leto XXI. — Adresa zahvale, vdanosti in zvestobe

Rim, 28. okt. s. Ob 12.30 je Duce sprejel v Beneški palači tajnika Stranke, ki je Duceju ob spremstvu članov nacionalnega direktorja izročil izkaznico Stranke št. 1., obnovljeno za leto XXI. Navzoče je bilo ob spremstvu predsednika Združenja padlih in ranjenih za Revolucijo zastopstvo sirot, med njimi 6 sirot po padlih za Revolucijo in 8 sirot po padlih v vojni, ki so Duceja počastili v imenu združenja. Po pozdravu Duceja, ki ga je odredil tajnik Stranke, se je Duce očetovski pomudil ob vsakem otroku, med katerimi je bil tudi sinček Orazia. Duceju so bile posebno všeč besede, ki jih je z ljubko počastitvijo izrekel deček Ballile.

Tajnik Stranke je predložil Duceju poročilo o silah, uvrščenih v fašistični Stranki in v njenih organizacijah. V Stranki in njenih organizacijah ter v bojovniških Fašijih je organiziranih 4.770.770 pripadnikov, v fašističnih vseučiliških skupinah 159.297, v GIL-u 8.754.589, v ženskih Fašijih 1.027.409, v organizaciji kmečkih gospodinj 2.491.792, v poljedelstvu zaposlenih delavcev 864.922, inozemskih dijakov 875, v fašističnem solskem združenju 179.615, v fašističnem združenju javnih namestencev 386.865, v fašističnem združenju namestencev v državnih podjetjih 153.421, v fašističnem združenju železničarjev 158.582, v fašističnem poštnem združenju 87.665, v Dopolavoru 4.612.294, v italijanskem narodnem olimpijskem odboru 740.980, v narodnem zavodu za fašistično kulturo 211.990, v narodnem združenju družin padlih v vojni 379.284, v narodnem združenju družin padlih v letalstvu in pobabljenih 6202, v narodni zvezi upokojenih oficirjev Italije 301.532, v skupini imetnikov zlatih kolajn za vojaško hrabrost 126, v zavodu Sinjeja traka 23.668, v narodnem združenju trobojnega traku odlikovancev za civilne zasluge in zasluge v mornarici in letalstvu 3500, v narodnem združenju pobabljenecv in vojni invalidov 215.852, v narodnem združenju bojovnikov 907.196, prostovoljnih legionarjev Italije 97.841, v oddelkih arditov Italije 20.037, v Garibaldijski legiji

5989, v oboroženih in specialnih oddelkih 497.499, v italijanskem planinskem središču 45.290, v italijanski pomorski ligi 261.499.

Izročitev zahvalne in vdanostne adrese

Nato je minister Vidussoni naslovil na Duceja naslednjo adresno:

Duce, čast imam izročiti Vam poročilo o silah stranke ob 20-letnici Pohoda na Rim. 20 letih neizprosne predanosti stvari ima stranka v svojih častnih vrstah naslednje svoje tovaršice, iz fašističnih vojn: padlih 34.322, med temi 1.240 hierarhov, ranjenih 50.435, med temi 1.524 hierarhov, odlikovanih 17.648, med temi 1.362 hierarhov. Častni album veže en sam Fašij žrtvovanja padle v junških letih pred vojnami in tiste v vseh vojnah, moze vseh starosti in iz vseh slojev, najboljše od nas zaradi zvestobe in prednosti Fašizmu in Domovini.

Stranka, Duce, je ponosna na toliko bogastvo krvi in žrtv, ki so najgotovjeji in najresnejši znak, da Stranka v 20 letih ni zahtevala drugega kot privilegij za borbo in ni zahtevala druge pravice zase kot pohod v svojstvu prednje straže naroda, v čigar zdravem in plemenitem srcu je postal Vaš eredo razlog za življenje in gotovost za bodočnost. Po Vaših ukazih Stranka budno in ljubosumno čuva idealno revolucije in dela ter se giba na ravni stvarnosti v zavesti svojih dolžnosti v osvobodilni vojni, v kateri je zastavila vse svoje sile, vsa svoja sredstva.

Z zgledom moralne neizprosnosti, ki je zakon življenja, in zavestno sprejete žrtvovanja, ki bližnji v luči idealov naše stvari in domovine, nudi z odprtim srcem največjodušnejšo in najstvarnejšo solidarnost do tistih, ki najbolj čutijo neizbežno nevarnost trenutka, branec se s priznanjem bratstva v orožju in z duhom hrabrih borec, polje stranka kakor živa neizbrpna in neizbrpljiva sila, kajti Vi Duce, ste njena vera in njena duša.

Nam Duce, je usoda podlaga izredno visoko čast, da Vam izročamo ob slavni 20-letnici strasten in zvest glas Vaših črnih sraj in fašističnega naroda, katerega usodi ste Vi odprli težko, toda ponosno in slavno pot zaslužene veličine.

Duce, danes je v vseh odlično, svečano in neizprosno Vaša volja: vredno svetli zgodovinsko uro, da postane fašistična Domovina velika. Živel Duce!

Ducejevo priznanje za izvršeno delo

Minister Vidussoni je nato Duceju poklonil nekaj publikacij Stranke.

Duce je odgovoril hvalač udeleževanju, ki ga je Stranka na vseh področjih narodnega življenja in zlasti v področju pripiranja in solidarnosti z bori in njih dušini. Nato je Duce očrtal smerice za akcije, ki naj se izvedejo in ki imajo danes samo zmago za cilj. Končno je tajnik Stranke odredil pozdrav Duceja. Navzoči so mogočno odgovorili: A noi!

Visoki Komisar Eksc. Grazioli za najrevnejše Ljubljance

Ljubljana, 29. oktobra. Na praznik 20. obletnice pohoda na Rim je Visoki Komisar Eksc. Emilio Grazioli z najplemenitejšim namenom obiskal mestno zastavljajnico na Poljanski cesti v spremstvu vojaške občinskega odbora Pokrajinske podpornice ustanove, seniorja Campana, župana generala Leona Rupnika, podžupana kom. dr. Salvatorja Tranchide in drugih funkcionarjev z Visokega Komisarata.

Visoki Komisar Eksc. Grazioli si je z velikim zanimanjem ogledal vse poslovanje mestne zastavljajnice in vse prostore ter pokazal, kako temeljito je poučen o velikem socialnem pomenu zavoda iz poročil, ki so mu jih že prej predložili strokovnjaki. Z zelo priznanimi besedami je pohvalil vodjo zastavljajnice Rudolfa Rudolfa ter vse uslužbenstvo, obenem pa dal smernice za nadaljnji razvoj in čim večji napredek tega važnega socialnega zavoda. Naposled

je Eksc. Grazioli v poveljevanju praznika 20. obletnice pohoda na Rim velikodušno dal na razpolago 50.000 lir za rešitev predmetov, ki so jih morali zastaviti najrevnejši ter jih sedaj potrebujejo za zimo. Predvsem naj bodo te dobrote deležne družine z velikim številom otrok in ljubljanski občinski odbor Pokrajinske podpornice ustanove bo sporazumno z mestno upravo izvedel to človekoljubno akcijo, ki bo veliko najbednejših družin rešila najtežje stiske pozimi. Župan in podžupan sta Visokemu komisarju Eksc. Grazioliu za plemenito darilo izrekla najtoplejšo zahvalo mesta Ljubljane ter zagotovila najnvetnejšo sodelovanje pri prizadevanjih za manj premožne sloje mesta Ljubljane.

Po ogledu mestne zastavljajnice je Visoki Komisar Eksc. Grazioli prejel občinski obiskat otroško bolnišnico in zavode za najbednejše v stari cukrarni.

Počastitev padlih fašistov

Visoki komisar, Eksc. Robotti in nemški konzul so se ob priliki 20-letnice Pohoda na Rim poklonili pred spominskim kamnom padlih fašistov

Včeraj so se ob priliki 20letnice Revolucije Črnih Sraj napotili Ekscelencija Visoki komisar, Ekscelencija Robotti s častniki posadke ter nemški konzul v Dom fašijev, da položijo vence in se poklonijo pred spominskim kamnom padlih fašistov.

Ob 9. je prisel na sedež Federacije, spremljan z godbo divizije »Alpskih lovcev« Ekscelencija Robotti, poveljnik Armijskega zbora s častniki posadke in četo, sestavljeno iz vseh rodov orožja, nastanjenih v Ljubljani.

Poveljnik Armadnega zbora je v spremstvu svojega glavnega stana položil venec na podstavek kamna, dotični so častniki, častna četa in oboroženi odred fašistov izvršili vojaški pozdrav. Ob koncu vzvišenega obreda je Ekscelencija Robotti, predno je zapustil sedež Zveze, izrekel Zveznemu tajniku svoje zadovoljstvo in zadovoljstvo častnikov posadke Črnih Srajam v Ljubljani.

Eksc. Grazioli na sedežu Zveze bojevniških Fašijev

Ob 10. je prisel na sedež Zveze bojevniških Fašijev Visoki komisar, da prinese svoj in svojih sodelavcev pozdrav Zveznemu tajniku. Zvezni tajnik je pričakoval Ekscelencijo Grazioliu pred vhomom v posloj Zveze Fašijev skupaj z zaupnico Pokrajinskega ženskega Fašija in s podtajnikom, s konzulom obneje Milice B. Padovo, z direktorjem »Prima linea«, s tajnikom Fašija in z drugimi fašističnimi hierarhi.

Pred spominskim kamnom, v katerega so vklesani imena Črnih sraj, ki so padle kot žrtve komunističnega sovražstva, so se ob straneh postavili v častno četo mladi fašisti s praporom ljubljanskega Fašija in oddelek skvadristov v orožju. Visoki komisar, ki ga je spremljal Zvezni tajnik, je obšel postrojene oddelke in nato stopil pred spominski kamen padlih, ki ga je pozdravil z rimskim pozdravom.

Eksc. Grazioli, ki sta ga med obiskom spremljala viceprefekt David in šef kabineta Bisia, je odšel nato v urad Zveznega tajnika. Tu je potem, ko je pozval navzoče k vzkluku Kralju, Cesarju in Duceju, z vznesenimi in ognjevitimi besedami izročil predstavniku Stranke svoj pozdrav, pozdrav predstavnik oblasti in vseh svojih sodelavcev in je nato, govoreč o duhu sodelovanja, ki preveča vsakdanje delo slehernega, poudaril, da so sile vsakega Italijana, ki ima čast, da služi v tej zemlji, vse usmerjene proti enemu samemu cilju, namreč: poslušati Duceja in delati za dobro Italije.

Dr. Orlandini se je zahvalil Visokemu komisarju, da se je izvolil ustaviti v hiši Fašijev in je izrekel besede najgloblje priznanja za sodelovanje, ki ga je ob vsaki priložnosti omogočil Eksc. Grazioli Stranki, poudarjajoč, da so vsi fašisti, bivaajoči v Ljubljani, s svojim sodelovanjem v Zvezi pokazali najbolj vzvišeni duh tovarštva in poštvalnosti.

V znak prisrčne hvaležnosti je Zvezni tajnik izročil Visokemu komisarju častno legitimacijo urednika lista »Prima linea«, borbenege in živahnega tednika Zveze. Visoki komisar se je zahvalil Zveznemu tajniku za ta izraz tovarštva, kakor tudi njegovemu sodelavcu uredniku dr. Pietroantoniju, direktorju tednika, in pozval navzoče naj povzdignejo svojo misel h Kralju in Cesarju ter Duceju.

Ekscelencija Grazioli je nato v spremstvu Zveznega tajnika in podtajnika Capursa, podtajnika Scarnicija in drugih hierarhov posetil sedež Zveze ter se je razgovarjal zlasti v bojevniškem uradu, v uredništvu »Prima linea« in v drugih uradih, kjer se je imel priliko prepričati o vni, ki preveča vse, ki neposredno delujejo na življenju Stranke v t.m. važnem odnosu. Med posetom se je Visoki komisar ustavil in govoril z načelniki uradov in njihovimi sodelavci.

V prostorih ženskega Fašija

S posebnim zanimanjem se je Eksc. Grazioli pomudil v prostorih ženskega Fašija, kjer ga je tovarišica De Vecchietta tovariško pozdravila ter zagotovila njega in Zveznega tajnika trdne volje za delo, ki preveča vse tovarišice, bivaajoče v novi pokrajini.

Visoki Komisar je izrazil ge. De Vecchietti svojo toplo zahvalo za izvršeno delo. Visoki hierarh je nato posetil tudi delavnico ženskega fašija, kjer so bile zbrane mnogostevne gospe, ki skrbje za dobrodelnost v korist bojevnikov. Eksc. Grazioli se je zanimal za delo, izvršeno v upoštevanju vrednem obsegu, za posle ki se je pripravljajo, in ko je povprašal po raznih panogah delavnosti, ki jo vrše gospe v radovoljnem sodelovanju, je doleči 25.000 lir za nakup potrebnega materiala, da bi se sijajno delo, ki ga tovarišice vsak dan uresničujejo, še bolj ojačilo.

Obisk v vojni bolnici

Popoldne se je Visoki komisar napotil v vojaško bolnico, da je na ta slavnostni dan izročil svoj pozdrav ranjenecem in bolnikom ter da jim je zagotovil, da je

Domovina ob vsaki priliki blizu tistim, ki so trpeli in dali svojo kri zanj.

Med posetom je Visokega komisarja spremljala njegova ga. soproga Sprejeta od ravnateljice bolnice in od častnikov zdravnikov raznih oddelkov, sta Eksc. Grazioli in gospa obšla vse dvorane, se ustavljala pri posteljah ranjenecem in bolnikom ter jih s tovarško ljubeznivostjo izpraševala po njihovem zdravju, kako se jim celijo rane, o njihovih družinah in o njihovih potrebah. Visokega komisarja je pri vsaki postelji sprejel hvaležen smehljaj ranjenecem in bolnikom, ki so z besedo in gesto kazali svoje zadovoljstvo za zamlanje predstavnik fašistične Vlade D. kler se je vršil obisk, je ga. Grazioli jeva s pomočjo dam Rdečega križa in častnikov-zdravnikov razdeljevala darove in nagrade, ki jih je v Ducejevemu imenu določil Visoki komisar za bolnico.

Isto popoldne so po nalogu Eksc. Grazioli posetili komisarji okrajnih glavarstev poljske bolnice ter prinesli ranjenecem in bolnikom darove in nagrade v imenu Ducejevemu. Pri tem so jim izrazili popolno hvaležnost naroda za težke žrtve in za vrline, dokazane v boju.

V teku dopoldneva je Visoki komisar, pokoravajoč se Ducejevi zapovedi, naj re narodu naproti, posetil zastavljajnico, otroško bolnico ter osrednji urad za zimsko pomoč. Povsod se je toplo zanimal za potrebe organizacij, ki jih je posetil. O teh posetih bomo obširneje poročali jutri.

Poklonitev nemškega konzula

Ob 10.30 je prisel v Dom Fašijev nemški konzul v spremstvu svojih najoziših sodelavcev. Predstavnik Nemčije je položil na podstavek kamna, ki spominja na žrtve tovarišev, padlih od komunistične roke, venec iz lorvoja in imenu za zveziškega in prijateljskega naroda. Nato se je nemški konzul v uradu Zveznega tajnika podrobno zanimal za organizacijo Stranke in tej pokrajini s posebnim ozirom na vprašanja mladinske vzgoje.

Predno je odšel iz Doma Fašijev, so nemški tovariši izrazili Zveznemu tajniku svoje zadovoljstvo nad delom in uspehi, ki jih je Stranka dosegla v tej novi italijanski pokrajini.

Popoldne je Zvezni tajnik vrnil poset oblastem, ki so dopoldne obiskale Zvezo Fašijev. Pri tem je Ekscelencija Robotti, poveljniku XI. Armijskega zbora, izročil častno legitimacijo urednika lista »Prima linea«.

Tudi popoldne so se Zvezni tajnik in član Direktorija Zveze ter Fašija napotili k četam, da so vrtil tovarišem v si vzelenem prinesli pozdrav in darove Stranke.

Zvezni tajnik izročila uredniško legitimacijo tovarišem lista »Prima linea«

Včeraj je Zvezni tajnik izročil priznalo izkaznico direktorju in uredniku fašističnega tednika »Prima linea«, Pri tem je Zvezni tajnik tovarišem urednikom izrekel besede tople pohvale, odobravajoč njihovo dosedanje delovanje. Direktor lista se je zahvalil in izrazil svojo in svojih sodelavcev voljo za vztrajno in uspešno delo v Stranki za doseganje najvišjih idealov Fašistične Revolucije.

Iz pokrajine Trieste

— Slikar K. Šbiš je razstavil svoje umetnine. Znani triestinski slikar Karol Šbiš je razstavil v Michelazzijeve galeriji v ulici S. Nicolò številne svoje umetnine, ki jih je ustvarjal v zadnjem času. Med motivi prevladujejo predvsem oni s Carsa, ki se odlikujejo po topli lirčnosti. Razstava bo odprta teden dni.

— Smrtna nesreča v ulici Bosco. 43letni Mario Zimolo iz ulice Risorta 1 je prekal ulico del Bosco, ko se je nenadoma znašel pod kolesjem mimo drevega avtomobila. Nesrečni Zimolo je obelžal s počeno lobanjo, težkimi poškodbami na vratu in zlomljeno levo nogo. Kmalu zatem je izlilnih za posledicami usodnih smrtnih poškodb. Zimolo truplo so prepeljali v mrtvašnico triestinske bolnišnice.

— Smrt starih Triestincev. Te dni so umrli v Triestu 91-letna Frančiška Venk, 87letna Uršula Sarcin, 66letna Katarina Basich, 58letni Anton Cerkevnic ter 79-letna Ernesta Kern.

— Poročili so se te dni v Triestu uradnik Mario Verbalis in zasebnica Pavla Geri, kovač Franc Zlatič in šivilja Lavra Raza, uradnik Mario Zonta in uradnica Nerina Collarini, električar Josip Franko in kartotečnica Terezija Skvarc, mehanik Salvator Dau in zasebnica Santina Ferluga.

— Ponesrečenec. Na 16letnega mehanika Alfreda Privilegija iz ulice A. Caccia 5 je padel kos železa in mu prizadel poškodbe po hrbtu. Desmo, ki si zlomila pri padcu po stopnicah kmetovalka Ana Belic iz Lučara pri Piranu. 63letni Josip Guarino iz ulice Guardia 28 je padel v svojem stano-

vanju in si zlomil desni komolec. Vsi trije ponesrečenci se zdravijo v triestinski bolnišnici Kraljice Helene.

— Skupina Latilla nastopa v Politeama Rossetti. Te dni nastopa na odru Politeama Rossetti skupina Marija Latille. Sodelujejo orkester Latilla, Derio Pino, Aldo Fiore, Italia Carino, Isa Belini, Saverija Zuccati, Ado Penati, Ester Frida, Nazzaro in sestre Ereda.

— Še dve umetniški razstavi. V Michelazzijeve galeriji je bila otvorenja umetniška razstava slikarja Evga. Scorzellija, ki si je pridobil že 1. 1939 tople simpatije

Najvišje dopustne cene za cvetje, vence in zelenje za okras grobov

Ljubljana, 29. oktobra

Kakor lansko leto ob praznikih mrtvih je mestno županstvo tudi letos hotelo omogočiti prebivalstvu okras grobov po čim nižjih cenah ter je zato tudi letos Visokemu komisarju predlagalo najvišje dopustne cene za tako blago, ki je pridelano v ljubljanski pokrajini.

Visoki komisarjat za ljubljansko pokrajino je s štev. VIII-2 1262-1 predložil cenik odobril.

Maksimalni cenik za cvetje, vence in zelenje za okras grobov je torej veljaven samo za blago, pridelano v ljubljanski pokrajini, od četrta 29. oktobra jutraj do 2. novembra zvečer.

Domače negovane krizanteme v šopkih po 8 komadov je dovoljeno prodajati po največ 3 lire za komad; domače, pri vrtnarjih vzgojene krizanteme po velikosti od 3 do 5 lir za komad; kmečke gojene krizanteme največ po 3 lire. Večje mahonije, dolge od 30 do 50 cm, po 0,50 lire; nad 50 cm dolge večje mahonije po 1 liru za komad. Navadne zelene kmečke vence po velikosti od 3 do 5 lir komad.

Kakor pri drugem blagu morajo biti tudi

triestinskega umetniške čutečega občinstva. V dorani Ierco pa sta razstavila te dni svoje umetnine odlična triestinska likovna umetnika prof. Torelli in K. Ruzier, Pri Toreliju prevladujejo tihotija, Ruzier pa je pravi mojster akvarelov.

— Do smrti poveljeni 9letni deček. Devletni Karol Gustin iz Sesane se je pejal po cesti s kolesom, ko ga je povozil avto, Uboji deček je omahnil s kolesa in obelžal s smrtnimi poškodbami na glavi polomljenimi rebri. Prepeljali so ga v triestinsko bolnišnico, kjer pa je navzile najskrbnejši negi kmalu oprevo podlegel.

cene cvetju, vencem in zelenju za okras grobov na živilskem trgu in po vsaj ljubljani razvidne in napisane na posebnih listkih.

Mestno županstvo je hotelo olajšati okras grobov zlasti manj premožnim slojem ter je zato ukinilo vse mestne trošarine na uvoženju in doma pridelano cvetje in zelenje ter vence. Pri velikih, uvoženih krizantemah se to znižanje precej pozna, saj znaša trošarina po 10 lir za kilogram uvoženega cvetja. Posebno se bo pa to znižanje poznalo pri prekrasnih uvoženih nageljih, da saj praznike mrtvih cvetličar nam zaradi ukinitve mestne trošarine ne bo treba zvišati cen za uvoženo cvetje. Sedaj je pa županstvo pri Visokem komisaratu izdejstvovalo tudi določitev najvišjih dopustnih cen za domače cvetje, vence in zelenje ter smo v ljubljani tako dobili za doma vzgojeno cvetje in za doma izdelane vence lanske maksimalne cene. Pri vsem tem pa mestno županstvo opozarja prebivalstvo na skromnost ter upoštevanje že prejšnja leta tako lepo uveljavljenega načela: »Pocastite rajne z dobrimi deli«

Izpred okrožnega sodišča

Razpečevalci usnja, ukradenega tovarni Mergenthaler v Mostah, pred sodiščem — Kdo je kradel, preiskava ni mogla ugotoviti

Ljubljana, 29. oktobra

Včeraj ob 1/2 9. je bila razpravna dvorana št. 79 maleone polna samih obtožencev in ocvetnikov-branilcev. Razpisana je bila razprava proti razpečevalcem in kupcem usnja, ukradenega v tovarni Mergenthaler v Mostah, obenem pa bi bil moral senat soditi še nekaj drugih grehov obtožencev, ki so bili pri tej zadevi udeleženi. Skupno bi moralo na obtoženo klopi sedeti 13 obtožencev, proti katerim je državno tožilstvo vložilo dve obtožnici. Med njimi sta oita tudi ugledni ljubljanski trgovci z usnjem in znan čevljarški mojster.

Takoj po otvoritvi razprave je predsednik senata sos Rajko Lederhas ugotovil, da so nekateri obtoženci deležni amnestije. Po ugotovitvi teh odločilnih okoliščin, zlasti, da doslej še niso bili kaznovani in da zakon za njihova dejanja ne zahteva kazni višje od pet let, je državno tožilstvo, ki ga je zastopal na razpravi dr. Lučovnik, v skladu z amnestijskim dekretom umaknilo obtožbo proti petim obtožencem. Ker se štirje pozivu sodišča niso odzvali, je bilo postopanje proti njim izločeno. Tako je ostala na zatožni klopi četvorica obtožencev, za katerih kaznivost dejanja je bila po kazenskem zakoniku zagrožena višja kazen od petih let. Njihova obramba je bila poverjena branilcem dr. Česniku, dr. Jerebi in dr. Vodopivcu. V senatu sta fungirala kot sodnika sos Ivan Kralj in dr. Juri Felahar.

Glavni obtoženec je bil še nekaznovani tkalec Drago, ki ga je državni tožilec dolžil, da je obortoma prikrival in razpečeval usnje, za katerega je vedel, da je bilo ukradenko. Njegov pomočnik in mešetar pri prodaji je bil drugoobtoženi čevljarški pomočnik Stane, ki je njegova dejanja državno tožilstvo kvalificiralo prav tako kakor dejanja prvooobtoženca. Zaradi obortnega razpečavanja stvari, za katere je vedel, da so ukradene, je bil tožen tudi tretji obtoženec mizarski pomočnik Janez, ki pa je razen tega moral odgovarjati tudi zaradi vloma, ki ga je izvršil skupno s četrtim obtožencem Mirkom.

Vsi štirje obtoženci so dejanski stan, kakor ga je navajala obtožnica priznavali, zadnja dva sta tudi priznavala krivdo pri vlomu. Glede razpečavanja ukradenih stvari pa so vsi trdili, da niso vedeli oziroma da niso niti mogli vedeti, da gre za ukradene stvari, češ ker se danes toliko prekupejuje, se jim ni zdelo nič čudnega, če so prodajali neznanci tudi večje količine usnja.

Prvooobtoženi Drago je povedal, da se je na Borzi dela spoznal z nekim moškim, ki ga pozna samo po imenu Tome. Nekoč ga je Tome vprašal, ali ve za koga, ki bi kupil usnje. Ker je Drago poznal drugoobtoženega Staneta kot čevljarškega pomočnika pri nekem ljubljanskem čevljarškem mojstru, je povprašal njega, ali bi lahko spravil usnje v denar. Obema se je obetalo, če usnje prodasta, lepa denarna nagrada. Stane je res vprašal svojega mojstra, ali bi morla on kupiti usnje. Mojster pa ni bil kupec, pač pa je stopil v stik z nekim trgovcem z usnjem in ta je bil takoj pripravljen skleniti kupčijo. Tome je pripeljal Dragotu za 70 kg kruponov in trgovcu z usnjem mu je zanje plačal okoli 9.800 lir. Takrat je bila dnevna cena okoli 120 do 130 lir za kg. Stane pa je usnje prodal približno po 140 lir kg. V ilegalni trgovini so zahtevali znatno višje cene, kar je Dragotu moralo biti dokaz, da je usnje ki ga prodaja nepoštenega izvora. Drago je dobil za posredovalnino 1.500 lir, Stane pa 700 lir.

S Tonetom in njegovim usnjem je imel Drago še petkrat opravka. V drugem primeru je marca prevzel od njega dve boks koži in štiri krom kože, da jih prodajo po 22 lir za kvadrat. Drago jih je zopet poskusil prolati preko Staneta, vendar ni imel uspeha in je kasneje blago vrnil Tonetu. Trgovci, ki so mu ponudili kože, je izjavil, da je interesent samo za podplate. V tretjem primeru je Drago prevzel od Toneta in poskusil prodati kruponov v teži 46 kg. Prodaja se mu tudi tokrat preko Staneta ni posrečila, ker je trgovci, ki je prej bil pripravljen kupiti usnje za podplate, sedaj naenkrat trdil, da usnje ni mnogo vredno in da ga ljubljanski čevljarji ne marajo. Zato je odklonil ponudbo, da bi ga kupil. V četrtem primeru je šlo za krupon v teži 5 kg, ki je bil prodan ne-

kemu drugemu interesentu za 700 lir. V petem in šestem primeru je Drago kupil od Toneta zase oziroma za svojo zaročenko krom kožo in podplate za nakovanke ter je rjavo boks kožo in 2 1/2 kg podplatov, vse skupaj za 500 lir.

Drugooobtoženi Stane je priznaval, da je sodeloval kot mešetar pri prodaji usnja, zanikal pa je, da bi bil kakorkoli vedel ali mogel vedeti, da je usnje ukradenko. Posrečeval je le pri treh kupcih, nato pa je bil aretiran.

Tretji obtoženec Janez je marca in maja kupil tri ukradene ustrojene kože, lani v septembru pa je prevzel v razpečavanje od nekega Ivana B. več stvari, kakor moško dvokolo, 3 pare žažnice, 3 pare plašev za dvokolesa, za katere je vedel, da so ukradene. Dvokolo je prodal za 150 lir, ostalo pa za 200 lir. S četrtim obtožencem Mirkom je sodeloval pri vlomu na škodo Franca in Rozalije Zadnek. Obtoženca sta tedaj odnesla iz stanovanja imenovanih tri kose blaga za obleke, 4 srajce, otroško srajco, kovčeg, železno ročno blagajno, 17 parov otroških nogavic in še razne druge stvari, ki so bile skupno vredne 2565 lir. Oba sta sodelovanje pri vlomu v polnem obsegu priznavala. Janez pa tudi, da je razpečeval omenjene ukradene stvari.

Senat je po daljšem posvetovanju izrekel, da so vsi obtoženci krivi po obtožnici in da je obsodil Dragota na 8 mesecev strogega zaporu in 150 lir denarne kazni, Staneta na 3200 lir denarne kazni, Janeza na 7 mesecev strogega zaporu, 100 lir denarne kazni in 1 leto izgube častnih pravic ter Mirka na 6 mesecev strogega zaporu in 1 leto izgube častnih pravic. Za vse je smatralo dokazano, da so vedeli ali vsaj mogli vedeti, kar velja predvsem za Staneta, da prekupejujejo z ukradenim usnjem.

Vsi štirje obtoženci so kazni sprejeli. Izpustili pa jih bodo takoj na svobodo, ker jim je kazni po amnestijskem dekretu odpušena. Odpušene so namreč vse kazni do treh let.

Tatvine usnja so tako vsaj delno pojasnjene. Trgovci z usnjem, ki je bil amnestiran, je po nepredvidnosti in pohlepnosti po dobičku utrpel precejšnjo materialno škodo, ker mu je bilo vse usnje zaplenjeno. Usnje je bilo vrnjeno lastniku. Preiskava ključno vestnemu vodstvu ni mogla do danes ugotoviti, kjo je usnje kradel. Prej ali slej pa bo prišlo tudi to na dan.

Predpisi za ogrevanje

Visoki komisar za ljubljansko pokrajino na podstavi člena 3. Kr. ukaza z dne 3. maja 1941-XXI, št. 291, glede na svojo naredbo z dne 26. januarja 1942-XX, št. 10, in smatrajoč za potrebno, da se tudi za zimsko dobo 1942/1943 določijo časi za ogrevanje kakor tudi prispevki, ki jih morajo plačevati uživalci centralne kurjave, odreja:

Čl. 1. V zimski dobi 1942/1943 se uradi, zasebna stanovanja, hoteli in drugi javni obrati, ki imajo centralno kurjavo, ne smejo pričet ogrevati pred 1. novembrom in se mora ogrevanje, če ni drugačnih odredb, končati dne 15. aprila 1943-XXI.

Čl. 2. Kotli centralne kurjave za urade se ne smejo zakuriti pred 6. uro, za zasebna stanovanja, hotele in druge javne obrate pa ne pred 8. uro.

Kotli se zadnjič ne smejo naložiti po 16. odnosno 18. uri.

Najnižja temperatura v ogrevanih prostorih mora znašati 16°, najvišja pa 18°.

Čl. 3. Prispevki, ki jih plačujejo stanovalci za ogrevanje, četudi se zaračunavajo ločeno od najemnine, ne smejo presegati prispevkov iz zimske dobe 1940/1941. Prav tako mora ostati nespremenjen tudi znesek, ki se je plačeval v minulih dobi 1940/41 v hotelih in v zasebni oddaji sob.

Čl. 4. Oddajanje tople vode iz samostojnih centralnih naprav se mora omejiti na največ tri dni v tednu, in sicer na soboto, nedeljo in sredo.

Čl. 5. Morebitne spremembe določb glede trajanja dnevnega ogrevanja, temperature v prostorih in oddaje tople vode v bolnišnicah in zdraviliščih, e odobrujejo po Visokem komisaratu na obrazloženo zahtevo prizadetih.

Čl. 6. Če bi nastali pri uporabljanju predpisov te naredbe spori med lastniki poslo-

Velika gledališka predstava za vojaštvo

Ljubljana, 28. oktobra. V proslavo 20-letnice Pohoda na Rim je Pokrajinski Dopolavoro v Ljubljani priredil 26. t.m. veliko predstavo na čast tovarišem pod orožjem. Predstava je bila v opernem gledališču in so jo priredili člani in članice ljubljanske Opere.

Prireditvi so prisostvovali poveljnik XI. Armad, Zbora Eksc. Mario Robotti, zvezni Tajnik dr. Orlando Orlandini in mnogi drugi odličniki ter pripadniki Oborožene Sile, ki so zasedli gledališče do zadnjega kotlička.

Predstava je bila razdeljena na dva dela. Za otvoritveno točko je operni orkester izvajal Rossinijevo simfonijo »Seviljski brivec«. Potem je Janez Lipušček zapel arijo iz Puccinijeve »La Boheme«. V tretji točki je nastopila Manja Mlejnikova, ki je zapela arijo iz Donizettijeve opere »Don Pasquale«; v četrti pa je orkester zaigral Straussov »Kraljev valček«. Sledila je arija iz Verdijeve »Traviate«, ki jo je zapel Drago Čuden; nadaljnja arija iz »La Boheme«; ki jo je zapela Milica Polajnarjeva; duet Sonja Ivančičeva in Robert Primožič sta zapela še eno arijo iz »Seviljskega brivca« in končno Vekoslav Janko arijo iz »Traviate«, s čimer je bil zaključen prvi del prireditve.

Drugi del je otvoril balet, ki je izvajal »Taratello« iz Milločkerjevega »Gasparona«; Sonja Ivančičeva in Anton Sladojev pa sta izvajala istega avtorja »Duet«. Sledila je tretja točka. Orkester je zaigral Leharjev valček »Zlato in srebro« Manja Mlejnikova je zapela arijo iz Suppejevega »Boccacina«, sledil je duet Elze Barbičeve in Modesta Sancina »Gasparone«, za zaključek pa je balet izvajal valček iz »Gasparona«. Prireditve je bila pod vodstvom mojstrov Demetrija Zebreta in Rada Simonitija.

Za svoja izvajanja so vsi igralci in igralke želi burno pohvalo. Gledalci so jih za vsako točko nagradili z navdušenim plaskanjem. S prireditvijo sta bila zelo zadovoljna in sta nastopajoče tudi pohvalila Eksc. Robotti in Zvezni tajnik. Predstava je torej v vsakem pogledu uspeša.

Delo Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani

V nedeljo, dne 25. oktobra se je nadaljeval tečaj za odbornike sindikatov, ki ga prireja Oddelek industrijskih delojemalcev Pokrajinske delavske zveze v Ljubljani.

Uvodoma je strokovni svetovalec Zveze gosp. Cinzio Dal Pra govoril o nalogah odborov sindikatov in o kolektivnih delovnih pogodbah. Pri tem je zlasti poudaril, da morajo voditelji sindikatov živeti med delavstvom v polni zavesti, da vršijo socialno funkcijo z visokim humanitarnim in podpornim pomenom; govorci o zakonitih določbah, ki urejajo sklepanje kolektivnih delovnih pogodb, je povdaril aktivno vlogo, ki jo italijanska zakonodaja daje delavstvu.

Za tem je tajnik Pokrajinskega sindikata delojemalcev papirniške in tiskarske stroke govoril načelno o funkcijah tajnikov sindikatov in oddelkov.

Temu predavanju je sledil referat tajnika Oddelka industrijskih delojemalcev o tehnični strani poslovanja tajnikov.

Predsednik oddelka je nato zaključil tečaj s ponovnim pozivom prisotnim odbornikom sindikatov, da še bolj poglobijo svoje dosedanje delo na socialnem polju.

prij in stanovalci, jih rešujejo krajevno pristojna prvostopna upravna oblastva.

Proti določbam teh oblastev je dopustna pritožba na Visoki komisarjat, ki odloči dokončno.

Čl. 7. Krsitelji določb te naredbe se kaznujejo s kaznimi in po postopku iz naredbe z dne 26. januarja 1942-XX, št. 8.

Ljubljana, dne 26. oktobra 1942-XX.

Visoki komisar za ljubljans

Ali lahko gnojimo tudi s šoto?

Nasveti strokovnjakov Barjanom, ki jim bo primanjkovalo gnojila

Ljubljana, 28. oktobra. Vprašanje primernega gnojenja je neposredno zvezano s prehrano prebivalstva. Obdelovanje zemlje pri nas si ne moremo misliti brez gnojenja, ker je treba zemlji stalno dodajati hranilne snovi. Zato smo zadnje tedne načeli to vprašanje, da bi opozorili pridelovalce v mestu, kako bi si naj pomagali. Predvsem smo jim priporočali, naj bi si pripravljali čim več komposta. Ob tej priliki pa naj opozorimo na članek v zadnji številki »Kmetovalca« o šoti kot gnojilu. Zanimal bo nedvomno številne ljubljanske pridelovalce.

Tudi Barjanom primanjkuje gnojila. Zemlja na Barju ne rodi vsa enako. Ni več povsod šotne zemlje in rodovitna prstena (humus) plast je marsikje že zelo tanka. Trdica, kakor imenujejo težko ilovnato zemljo na Barju, pa potrebuje še posebno mnogo humoznega gnojila. To zemljo je namreč treba tudi zrahljati, ne le ji dovajati hranilne snovi, to se pravi ustvariti čim ugodnejše pogoje za delovanje koristnih bakterij, ki potrebujejo za svoje življenje sprstene humus.

Tudi šotna zemlja, olnosno več ali manj razpadla šota ni najprimernejša za obdelovanje. V šoti bakterije ne uspevajo, ker je kisla. Nekateri zato mislijo, da je treba šoto razkisliti in da bo potem dobro gnojilo; uporabljajo jo za kompost in jo dobro premešajo z apnom. Mislijo, da takšen kompost lahko čez 6 do 12 mesecev dobro nadomesti hlevski gnoj. Drugi pa, ki hočejo pridobiti čim boljše gnoj, priščejo kompostu še kakšno forsoformo gnojilo, n. pr. kostno moko ali superfosfat, a pametnejši tudi kalcijevo sol ali kakšno dušično gnojilo. Ali je to priporočljivo?

Pripravljanje takšnega komposta je navadno le tratenje, šota, čeprav jo razkislamo z apnom in četudi smo kompost večkrat premešali, vendar ne napravi kot gnojilo zemlji bolj rahle. Pri kompostiranju dosežemo samo uničenje kisline, ne ustvarimo pa primernih pogojev za razvoj koristnih bakterij, ki jih ni bilo v šoti in ne v apnu. Dodajanje umetnih gnojil je bilo brez pomena. Če kompost ni bil dobro pokrit, je deževje izpralo iz njega kalcij in dušik. Ohranjanje je ostala le fosforna kislina, toda v obliki, v kakršni jo rastline težko sprejemajo.

Priporočljivo pa je, da delamo kompost

iz šote, če jo premešamo s snovmi, ki vsebujejo številne bakterije. Šele, ko se bo v kompostu bakterije zelo razmnožile, bo kompost postal enakovreden hlevskemu gnojilu.

Kako moramo torej pripravljati gnoj iz šote? Najbolj priporočljivo je, da s šoto nastijamo živim pod noge ali se bolje v jarek za odtok gnojnice. Sicer pa šoto lahko prepojimo z gnojnicami tudi drugače, ne da bi jo bilo treba uporabljati za nastij. Šele z gnojnicami napojena šota je primerna za kompostiranje. Priporočljivo je, da šoto tudi premešamo s hlevskim gnojem; tako bomo pridobili več sorazmerni precej dobrega gnojila. Prav tako je umestno, da šoto nasujemo v greznico; z gnojnicami prepojena šota potem premešamo s hlevskim gnojem. Gnoj, ki ga pridobimo tako v greznici, je pogosto celo boljše od hlevskega gnojila. Šota kot gnojilo torej prihaja vsekakor v poštev, a moramo pravilno ravnati z njo. Dalje si lahko pripravljamo gnoj iz šote, da jo nasujemo v gnojnično jamo. Toda ta gnoj mora zoreti vsaj nekaj mesecev na gnojšču. Priporočljiv način pridobivanja gnojila iz šote je, da jo nalagamo na gnojšče v plasteh ter jo pomešamo s hlevskim gnojem. Šota kot gnojilo se je nekoliko tudi obnesla, ko so jo natresli zdobilno na njive, posajene s krompirjem in posejane s peso. Toda v tem primeru šota ne bo v pravem pomenu besede gnojilo; preprečevala bo le, da se na zemlji ne bo strdila tako močna skorja in tako bo zrak imel lažji pristop. Kot gnojilo bo prišla šota v poštev šele, ko jo bomo pri okopavanju podkopali. Toda pri tej uporabi šote moramo biti tudi previdni. Ne smemo uporabiti sveže nakopane šote, ker je še kisla in bi kot gnojilo krompirju ali pesi celo bolj škodovala kakor koristila. Končno šoto lahko uporabimo kot gnojilo tudi, če jo pravilno kompostiramo. Kompost mora vsebovati del apna na 20 delov šote, a priščeati mu moramo vsekakor hlevskega gnojila. Čim več gnojila bomo priščeali, tem bolje. Vedeti pa moramo, da ta kompost ne učinkuje na njivah; z uspehom ga lahko uporabimo le na travnikih in pašnikih. Če pa kompostu priščeamo še umetna gnojila, smemo to storiti šele tik pred uporabo. Priščeati jih pa sploh ni treba, ker jih lahko potrosimo neposredno na zemljo.

LJUBLJANSKI KINEMATOGRAFI

Predstave ob delavnicah v kinu Matič in Unionu: ob 1/2.18. in 1/2.18. uri: v Slogi neprekinjeno od 14. ure dalje. Ob nedeljah in praznikih v vseh treh kinematografih: ob 10., 1/2.14., 1/2.16. in 1/2.18. uri!

KINO MATICA TELEF. 22-41

Drama sodobne socialne vsebine

Da, milostljiva...

Maria Denis — Leonardo Cortese

Emma Gramatica,

KINO UNION TELEF. 22-21

Sijajna komedija o očarljivi ženi, čulaskem možu ter čustvenem mladeniču

Izgubljena ljubavna pisma

Alfred Rasser, Anne Marie Blanc

KINO SLOGA TELEF. 27-30

Zelo napeta drama v velifilmu

Bastard

Gabriel Aho, Hilda Borgstroom, Georgom Loebberg, Signe Hassa v glavnih vlogah

Združene bombazne predilnice imajo premoženje 21.500.000 lir: Italijanska družba ebenovinskih nadomestkov izkazuje premoženje 15.200.000 lir.

Pravda za dediščino po duhovniku Ratanu Pred pristojnim sodiščem v Milanu se vrši zanimiva pravda za dediščino župnika Antona Josipa Gervasinija, znanega pod imenom »duhovnika Ratanu«. Duhovnikov sorodnik so predložili te dni sodniku razna pokojnikova pisma, ob katerih naj bi se izpričalo, da je rajnik župnik napisal svojo oporoko lastnoročno. Predložena pisma bodo proučili strokovnjaki, ki naj doženejo ter razščitajo, če je pisava na teh pisem dejansko pisava pokojnega »duhovnika Ratanu«.

Pismo je romalo 18 let iz Argentine v Valencio. Iz Valencije poročajo: V avgustu 1924 je bilo oddano v prestolnici Argentine pismo, naslovljeno na poljedelca Marija Pasinija v Mirabelu pri Valenciji. Te dni je prišlo pismo na naslovljenca. V pismu je sporočilo Pasiniju njegova hčerka, da je srečno prišla v Buenos Aires. Leta 1934 se je hčerka vrnila v domovino. Osem let po njeni vrnitvi je torej prišlo sporočilo o njenem srečnem prihodu v Buenos Aires.

Mrljica so našli 20 dni po smrti. Ze več dni niso videli stanovanj iz ulice Portuense v Rimu starčka Rajmunda Onorati. Ker ga je ni bilo na spregled, so obvestili o tem kvarturo, katere organi so udrili v Onoratičovo stanovanje. Našli so ga mrtvega v zločinu pestilji njegovo truplo je bilo že precej v razkrojnem stanju. Zdravnik je doglal, da je umrl zaradi srčne kapi.

10 novih vitezov dela. Za zasluge na torišču dela so bili odlikovani za viteze dela Alfonz Alberti, industrijec Terni, Filip Cavana, industrijec v Rimu, De Martino Carmine, veleposelnik v Salernu, Di Valra Franc, poljedelec, Campobasso, Karol Ferrario, kemični industrijec, Milano, Edvard Gabbardi, industrijec, Varese, Ivan Martini, industrijec, Sondrio, Peter Rezzano, industrijec in poljedelec, Milano, Ticia Giani Maria, industrijec v Rimu ter Tommaselli Ivan, direktor v Milanu.

Središče zgodovinskih študij fašizma. V Rimu je bilo večer ustanovljeno središče zgodovinskih študij fašizma. Naloga novega središča bo izbirati, preurejati in hraniti dokumente o vseh dogodkih, ki se nanašajo na fašistično revolucijo. Središče bo zasledovalo tudi vse važne sodobne pojave na političnem torišču ter bo naznanimivejše in najvažnejše dokumente o teh pojavih ter dogodkih shranilo v središčnih arhivih. Organi novo ustanovljenega zgodovinskega središča bodo v stalnih stikih z univerzo, z učenjaki, zgodovinarji ter z vsemi kulturnimi središči.

Nesreče. Večera so bili sprejeti v ljubljansko bolnico naslednji ponesrečenci. Jožeta Jevševar, 46-letna žena posestnika iz St. Ruperta, je padla s hruske in si zlomila desno nogo. Slavko Zgajnar, 3-letni sin posestnika iz Vrbljani si je pri padcu med igro zlomil levo nogo. Alojzija Bradač, 15-letna hči posestnika iz Kompolj, se je usekala v levico. Anton Jesenko, 15-letni sin vlagalca iz Ljubljane, se je pri igri ranil na desni nogi. Stanko Strnad, 18-letni sin posestnika iz Vidma, Dobropolje, je podiral drevje; nanj se je zvrnila bukev in obeležal je z zlomljeno desno nogo. Marija Zakrajšek, 21-letna postrežnica iz Ljubljane, je padla na stopnicah in si zlomila desno nogo.

Morda z mojimi primeri niste zadovoljni, pa si postrezite s svojimi! Vsaka ptica na svoje grlo poje, vsak osilek miha s svojimi ušesi; tudi mi ne moremo odložiti svojih ušes, čeprav jih večkrat odlagamo, ko bi morali tanko prisluhniti; če odložijo svoja ušesa, se ti posluh ne izboljša (čeprav se ne more več mnogo poslušati).

Ko smo na robu te greške paše, naj omenimo še vsaj, da moramo večkrat zaimek »svoj« nadomestiti z drugimi zaimki, čeprav bi navidez ne smeli. Slovnica nam pove, da moramo rabiti zaimke: naš, vaš, njihov itd., ko govorimo o skupni — ne osebni lastni — primerov najdetje dovolj že v samih slovnica, n. pr.: »Gremo v našo vas. Le kako naj' co zapriva, prostosti sveta ne želiva! (Prešeren) — Ljubimo naše brate!«

Zapomniti si moramo še, da svojih zaimkov sploh ne smemo rabiti, ko niso nagašeni, to se pravi, ko se razume samo po sebi, za čigavo lastnino gre. Smešno je, če pravimo: Popraskal se je po svojem nosu; delal sem s svojimi rokami; gledam s svojimi očmi. — V naših primerih so svojih zaimki nagašeni, ko hkrati opozarjamo na razliko med njimi. Menda opazite razliko: Med tistimi ženskami je bila tudi tvoja žena. (Nagašen zaimek.) Menda je bila v tisti grudi tudi kakšna žena. — Če je kaj neizgledni zeli v tej paši, je moja krivda (nagašen); nikdo ni brez krivde (ne: brez svoje!). — Če obsojajo napake, sodi tudi svoje; če vodiš na pašo, se paši še sam — na svojih napakah.

AKUSTIKA

— Snoci sem bila na premieri »Don Kihotac«. Akustika je sijajna.

— Zares? Katero vlogo je pa pela?

IZ LJUBLJANE

—lj Spremenljivo, južno vreme. Čeprav je ozračje zelo vlažno, odkar žene jug od morja topel zrak, vendar ni tako močnega deževja kakor navadno pri nas med južnim vremenom. Zadnje dni je vreme skoraj tako nestalno kakor aprila, vendar pa moramo biti zadovoljni z njim, saj se še vsak dan pokaže sonce. Večera se megla dolgo ni razpršila. Pritiskala je na mesto še popoldne. Ko se je tu in tam dvignila ter je posijalo sonce, se je zopet nenadno zgoštila, dokler se ni končno zjasnilo. Jasnopa ni ostalo dolgo, ker se je kmalu začelo oblačiti in popoldne je padlo nekaj kapelj dežja. Močnejše navadno dežuje ponoči. Tudi v pretekli noči je deževalo. Davi ni bilo megle, pač pa je bilo precej močno oblačno, a že ob 8. so se oblaki skoraj povsem razpršili, da je posijalo nenavadno zgodaj sonce. Morda bo danes nekaj solnčnih ur, z večjo zanesljivostjo pa pričakujemo tudi dež, čeprav davi zračni tlak ni bil nižji kakor večer. Jug je zelo ogrel ozračje. Večera je znašala maksimalna temperatura 16,2°, današnja minimalna temperatura je pa celo dosegla 10,5°, kar je nenavadno za konec oktobra.

—lj Nakazila za sladkor, masčobe in mlo za november dobe trgovci od četrčka do sobote, torej od 29. do 31. t. m. v mestnem preskrbovalnem uradu tako, da v četrtek 29. t. m. pridejo na vrsto trgovci z začetičnicami A do J, v petek 30. t. m. z začetičnicami K do O in v soboto 31. t. m. trgovci z začetičnicami P do Z. Za mesec november bo vsak upravičen na svojo živilsko nakaznico dobi za zabelo po 200 g presneza masla in 2,18 del oia.

—lj Štiri dela iz komorne literature bomo slišali na prvem letošnjem koncertu Ljubljanskega komornega trga, ki bo v torek, dne 3. novembra ob 18. uri v veliki filharmonični dvorani. Italijansko literaturo zastopa Pugnani s svojo Sonato za trio. Iz vrste klasičnih del bo na sporedu Mozartov Trio v C-duru, Slovensko komorno literaturo zastopa Lpovskova Sonata za violino in klavir in iz češke literature bomo slišali znameniti Smetanov Trio, op. 15 v g-molu. Odlični spored, katerega bodo izvajali naši priznani domači umetniki: Dermelj, Sedlbauer in Lipovec. Občinstvo opozarjamo na ta koncert Vstopnice so v predprodati v knjigarni Glasbene Matice.

—lj Ravateljstvo II. moške realne gimnazije v Ljubljani (Rakovnik) sporoča, da bo otvoritvena božja služba za učence v torek dne 3. novembra ob 9. uri v cerkvi na Rakovniku. Po sv. maši se bodo zbrali učenci na gornjem dvorišču, kjer bodo dobili potrebna navodila in pojasnila. Ravateljstvo obenem obvešča starše in učence, da je Visoki komisariat z odlokom IV. No 6281/I dovolil, da se smejo do 10. novembra naknadno vpisati učenci tega zavoda in polagati izpite vseh vrst razen višjega tečajnega in diplomskega izpita. Učenci naj si preskrbe dovoljenja, da bodo mogli v šolo, oziroma k izpitu.

—lj Odrezke in bone za sladkor, masčobe, mlo in krompir za mesec oktober bo mestni preskrbovalni urad od trgovcev sprejemal tako, da jih 2. novembra morajo oddati trgovci z začetičnicami A do F, 3. novembra z začetičnicami G do J, 4. novembra z začetičnicami K in L, 5. novembra z začetičnicami M do O, 6. novembra z začetičnicami P do S in 7. novembra z začetičnicami S do Z. Trgovce prosimo, naj se v lastnem interesu natančno ravnajo po tem razporedu ter zanesljivo s seboj prinesejo tudi seznam oddanih odrezkov in bonov v dvojniku po vzorcu, ki ga je založil Zdrženje trgovcev, prav tako pa tudi zeleno knjigo o prejemu blaga in oddaji odrezkov. Oba seznama pa morata biti podpisana od trgovca in opremljena z njegovim žigom. Odrezki za krompir morajo biti tako urejeni, da bodo oktobrski, novembrski in decembrski nalepljeni za vsak mesec posebej in popolnoma ločeno.

—lj Zgodnji dan razstave »Slovenske vase«. Uspela slikarska razstava »Slovenske vase« v Obersnelovji galeriji na Gospo-svetki cesti bo danes zaključena. Miloš Šušteršič je s svojim prvim samostojnim nastopom dosegel vsestranski uspeh. Razstava bo občinstvu na ogled le še do 18.

—lj Cenjene naročnice »Dobre knjige«, ki so izjavili, da bodo knjige sami dvigali v upravi naših listov, a še niso vzeli prvega romana, »Tih vode«, prosimo, da čim prej pridejo ali pošljejo po knjigo v našo upravo v Narodni tiskarni.

—lj Pridelovalcem koruze, ovsu in tihela sporoča mestni gospodarski urad, da morajo prijaviti svoj pridelek v Beethovnovi ulici št. 7, soba št. 35 v II. nadstropju, kjer dobe predpisane tiskovine. Se posebej jih opozarjamo, da morajo v prijavah naznati resnične podatke, ker so za neresnične prijave pridelka določene občutne kazni. Prijave morajo biti v vseh rubrikah izpolnjene natančno in čitljivo s črnolom ali pisalnim strojem. Interesenti dobe prijave od četrčka 29. oktobra do četrčka 5. novembra, oddati pa jih morajo najpozneje do 15. novembra. Obenem pa opozarjamo, da tudi najmanjši pridelovalci morajo prijaviti pridelek. Posebno so dolžni oddati prijave tisti, ki so naznanili posevek, pa nimajo nič pridelka. To pa zato, ker mestni gospodarski urad vodi evidenco nad posevkom in pridelkom. Zato naj slednji pridelovalec zadosti uredbi, da ne bo kaznovan. Hkrati opozarjamo vse pridelovalce krompirja, torej vse zamudne, ki še niso oddali prijave pridelka, a so oddali prijave posevka, naj pridelek takoj prijavijo, ker sicer mestni gospodarski urad nima prave evidence.

—lj II. dekliška (licejska) ljudska šola bo imela začetno službo božjo v soboto 31. t. m. ob 9. v Vajenskem domu Kersnikova ulica 3 (nasproti Slamiča). Tam bodo učenke zvedele, kdaj in kje se vrši pouk.

—lj Divjačina in odlična vina v gostilni Lovšin.

Narodno gledališče

DRAMA
Četrtek, 29. okt.: ob 16.30: Deseti brat. Red Četrtek.
Petek, 30. okt.: ob 16.: Hamlet. Prvič v sezoni. Red Premierski.
Sobota, 31. okt.: ob 16.30: Deseti brat. Izven.

Prva letošnja predstava Shakespearejeve žalogre »Hamlet« bo v petek ob 16. uri za red Premierski. Zasedba vlog je sledeča: Hamlet—Jan, kralj Klavdij—Levar, Ofelija—V. Juvanova, kraljica—Danilova, Laert—Blaž, Polonij—Cesar, duh—Vl. Skrbineš, Horatio—Nakrst, Rosen-

Prva letošnja ponovitve »Hamleta«

Ljubljana, 29. oktobra. »Ce je možno govoriti pri nas o popularnosti kake klasične igre, tedaj moramo imenovati na prvem mestu Shakespearejevo »Hamleta«. Vedno znova se vrača na spored Drame in vselej znova razkrije svoje neizčrpne filozofske globine ter človeške in umetniške vrednote. V uspehi vlogi uprizoritvi lanskega leta je igral z nespornim uspehom naslovno vlogo Slavko Jan, in jo igral tudi v letošnji ponovitvi. Nekaj vlog je na novo zasedenih. Glavni delež uspeha gre poleg Jana Ivanu Levarju kot kralju Klavdiju, P. Juvanovi — Ofeliji, M. Danilovi kraljici Gertrudi, Cesarju — Poloniju in Lipahu — grobarju. Prizadevno vsega ansambla je ustvarila celoto, ki podaja sliko o umetniški ravni naše Drame.

kranz—Drenovec, Gildenstern—Verdonik, Oskrik—Peček, Marcel—P. Kovič, kraljica v igri—Boltar Ukmarjeva, grobarja—Lipah in Plut, Fortinbras—Gregorin, Voltimand—Potokar, Kornelj—Podgoršek, Bernardo—Gorinšek, Francisco—Raztresen, igralci v igri »Mišnica«: Vl. Skrbineš, Brezgar, Raztresen. Režija: dr. Kreft, scena: ing. arh. Franz, scenska muzika: D. Zebre, dirigent: F. Šturn.

Jurčič—Gofa: Deseti brat. Dramatizacija istoimenske povesti, 16 slik. Osebe: Deseti brat—M. Skrbineš, Piškvav—Peček, Kvas—Drenovec, starec—Brezgar, deklica—J. Boltarjeva, Dolef—Lipah, Benjamin—Bratina, grajska gospa—Gabrijelčeva, Manica—Levarjeva, Balček—Bajde, Urška—Rakarjeva, Obrščak—P. Kovič, Matevžek—Košič, kmet—Gorinšek, Miha—Potokar, France—Raztresen, Krjavelj—Cesar, Krivec—Plut, Krivčevka—P. Juvanova, Francka—Sancinova, sodnik—Nakrst, dr. Vencelj—Kočuta. Režiser: prof. O. Sest.

OPERA

Četrtek, 29. okt.: Zaprti.
Petek, 30. okt.: ob 16.: Traviata. Izven.
Znizane cene od 18 lir navzdol.
Sobota, 31. okt.: ob 16.: Don Pasquale. Prvič v sezoni. Red Premierski.

Nov Alfred v »Traviati«. V petkovi predstavi Verdijeve »Traviate« bo nastopil v partiji Alfreda mladi tenorist Anton Sladoljev, ki ga pozna občinstvo iz njegovih nastopov v partijah Lenskega (Onegin), Ernesta (Don Pasquale), Orlovskega (Netopir) in Gasparina. Nastop v »Traviati« je za vsakega tenorista važen preizkus, ki odloči o njegovih sposobnostih. Zato bo petkova predstava »Traviate« prinesla novo zanimivost. »Traviato« bo pela Ivanka Ribičeva, očeta Vek, Janko.

Radio Ljubljana

PETEK, 30. OKTOBRA 1942-XXI
7.30: Pesmi in napet: 8.: Napoved časa — Poročila v italijanski, 12.20: Plošč. 12.30: Poročila v slovenski, 12.45: Lahka glasba, 13.: Napoved časa — Poročila v italijanski, 13.10: Pet minut gospoda X. 13.15: Poročila Vrhovnega Poveljstva Oboroženih Sil v slovenski, 13.20: Radijske pesmi vodi dirigent Angelini, 14.: Poročila v italijanski, 14.15: Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec — Pisana glasba, 14.45: Poročila v slovenski, 17.15: Fmečki trio, 17.35: Četrtr ure za trdiko Nizzardo, 17.50: Pisana glasba, 19.: »Govorimo italijansko«, 19.45: Stanko Lehen, 19.30: Poročila v slovenski, 19.45: Komorna glasba, 20.: Napoved časa — Poročila v italijanski, 20.20: Komentar dnevnih dogodkov v slovenski, 20.30: Vojaške pesmi, 20.45: Znani dueti, 21.15: A. Nicotera: Pogovor s Slovenci, 21.30: Violinski koncert Alberta Dermelja — pri klavirju M. Lipovec, 22.10: Koncert pianistke Marcelle Barzetti, 22.45: Poročila v italijanski.

ČUDNA HOJA

— Vaš prijatelj je pijan. Zakaj ga ne spravite domov?
— To bi se mi ne posrečilo. On odide domov vedno šele potem, ko ne more več hoditi.

Mali oglasi

GOSPODJE POZOR! Klobučarna »PAJK« vam strokovnjaško očisti, preoblikuje in prebarva klobuke vseh vrst po nizkih cenah. Lastna delavnica. — Se priporoča — Rudolf Pajk, Sv. Petra.

POZOR! V zalogi imam vse vrste rabljenih čevljev, galoš in znežki; iste prodam ali zamenjam. Sprejemam vsa v to stroko spadajoča dela. Galoše in čevlje popravim strokovnjaško. Klavžer Alojzij, Vošnjakova ulica št. 4.

Inserirajte

Slov. Narodu

Malo jezikovne paše

Tujcem, ki se uče slovenščine, delajo ba-je največje težave svojih zaimki. Toda ne le tujcem, Marskdo med nami ne ve, kaj je »moje« in »svoje«, ali se pravi »tvoj« ali »svoj«, »njegov« ali »svoje«. V drugih (neslovenskih) jezikih te težave ne poznajo, ker je v rabi le po en svojili zaimek. Menda bi hoteli nekateri tudi slovenščino tako poenostaviti, ker prezirajo zaimke »svoje«. Naj jih spomnimo, da je še vedno v veljavi in rabi.

Pa posebnost našega jezika bi ne delala nikomur težav, ko bi si lahko zapomnili, da slovnica pravi o povratno svojilnem zaimku svoj: Rabimo ga, ko se nanaša na osebek istega stavka. — To je pa menda pretežavno, ker bi morali vedeti še, kaj je »osebek istega stavka«. Najbolje bi bilo seveda, ko bi se lahko zanašali na svoja ušesa, na svoj jezikovni čut, ne da bi morali pri sleherni besedi vprašate slovnico za svet. Sleherni pisec bi naj bil sam svoj sodnik svojega jezika.

Marsikomu ušesa odgovorijo in če že presoja svoj jezik, zaide v dvome in se r. pr. vprašuje: kako se pravi: Ali si srečal svojega ali tvojega ženo? Ali imas svojega ali tvojega knjigo? Ali boš poslal tvojega ali svojega otroka v šolo? Ali si dal kost tvojemu ali svojemu psu? Ali si vzel tvoj ah svoj čeznik?

Ce vam torej dela »svoje« takšno zgago, bo res najbolje, da se pošteno zagledate v slovnico ter naučite, kaj je osebek v stavku, sicer se vam lahko zgodi, da boste zšli v nasprotno skrajnost in sploh ne boste več vpraševali svojih (ne vaših) ušes za svet: Ta knjiga je svoja (namestu moja);

svoj denar (namestu moj ali njegov); svoja domovina (namestu naša) je lepa.

Zato se pa poigrajmo malo z »mojim« in s »svojim«; morda boste opazili kakšno razliko: Moj travnik je tam; pojdem na svoj travnik. To je moje delo; s svojim delom nisem zadovoljen. Kar imam, sem si prislužil s svojimi rokami; moje roke so žuljave. Moja beseda ne zaleže mnogo in še sam ne cenim mnogo svojih besed. Z. mojim nasvetom je bil zadovoljen, pri svojem delu se pa ni ravnal po njem. — Moj žep je prazen; ali ste tudi vi izpraznili svojega? Ne bojte se, v vaš žep ne bom posegel. — Vse moje prizadevanje izvirajoče ne le iz vneze, temveč iz mojega globokega prepričanja, je bilo posvečeno vaši blaginji; na svoje koristi pri tem nisem gledal. — Svoje napake naj sodim le sam, moje zasluge bi pa naj poveljevali drugi! — Moj jezik je morda še slabši od tvojega in njegovega; najbrž svojih besed ne tehtam dovolj in zato jih stehajo drugi; k. mojim napakam navržajo še svoje; kjer med svojimi plevami sam stikam zama za zrnjem, natrosijo svoje pleva še drugi in njihovi ne tehtajo nič več od mojih. — Njegov zgled je vsekoli bolj kakor tvoj; in moj; najino delo ni bilo boljše od njegovega, čeprav morda pretiravam, kajti vsak ceni najbolj svoje umotvorje; čudno, zakaj ni cenil svojih prizadevanj boljše on. Zakaj ni bil vzor tvoje delo, saj ti bi bil lahko s svojim prav tako kakor on s svojim? — Otroci so včasih spoštovali svoje roditelje; roditelji so ljubili svoje otroke; ljubili smo svojo domovino; vsak je pometal pred svojim pragom; jaz sem spoštoval tvoje, ti moje; vsak človek je ljubil svojega bližnjega. Kdo pa zdaj ljubi svoje roditelje tako, da bi se vprašal: Kako žive moji starši?

Najstarejša ljubljanska pokopališča

Eno najstarejših ljubljanskih pokopališč je bilo menda nekje na prostoru sedanje kresije

Ljubljana, 27. oktobra.

Stara pokopališča nam povedo marsikaj o zgodovini krajev. Najstarejša ljubljanska pokopališča se nam pa niso ohranila in niti več ne vemo za vsa, kje so bila. Prihodnji rodovi bodo najbrž tudi že pozabili, da je bilo pokopališče pri Sv. Kristofu. Življenjska sila Ljubljane je bila tako velika, da so se pokopališča morala umikati pred razvijajočim se mestom in so se dušila v njem. Ljubljana je prerasla emonske grobove in svoja pokopališča. Zdaj se je mesto razširilo tudi že do »novega« pokopališča, od Sv. Križa. Kmalu bodo morali začeti razmišljati, kje bi našli primernejši prostor za novo pokopališče.

Kje so bila prva ljubljanska pokopališča?

Na to vprašanje je težko odgovoriti. Vemo sicer, da je bilo eno najstarejših pokopališč pri šentpetrski cerkvi, vendar ga moramo uvrstiti v novejšo dobo. Kje so bila še starejša mestna pokopališča? Zgodovinarji nas opozarjajo, da so se kristjani v začetku in še dolgo v srednjem veku držali strogo načela, da morajo biti pokopališča oddaljena od obljubljenih krajev. Tega načela so se držali tako trdno, kakor da so, za razliko od pogonov, pokopavali mrtve, a ne sežigali. Na to se moramo vsekakor ozirati pri vprašanju, kje je bilo prvo pokopališče srednjeveške Ljubljane. Obseg mesta nam je znan. Vemo, kje je obdajalo mesto obzidje. Pokopališče je torej treba iskati zunaj mestnega obzidja. Vprašanje pa je, kako daleč je bilo pokopališče oddaljeno od mestnega obzidja,

od krajev. V X. in XI. stoletju so se na cerkvenih zborih še odločno zavzemali za to načelo. Kaže, da se ga niso več držali dolgo potem. To nam postane razumljivo, če se zamislimo v razmere tistih nemirnih dob, neprestanih bojev, kužnih boleznih in nereda. Vedeti moramo, da je bilo v srednjem veku marsikatero mesto delj časa oblegano. Tedaj pač niso mogli pokopavati mrtvih zunaj mesta ali vsaj ne daleč od njega. Najbrž so tudi precej vlekli zgledi mrtvih, ki so začeli pokopavati svoje brate v samostanih. Sicer so imeli tudi menihi, v začetku pokopališča na obljubljenih krajih. Ščasom je postalo pokopavanje mrtvih v samostanih splošno, vendar menda v 13. stoletju še ne. Končno niso pokopavali v samostanu le menihov, temveč tudi posvetne ljudi. V začetku so redovniki odločno odklanjali pokopavanje posvetnih vernikov v samostanu. Niti svojih največjih dobrotnikov niso hoteli pokopati v samostanu. Vrhovec misli, da v 13. stoletju ni bil pokopan še noben Ljubljančan v samostanu, še manj pa v cerkvi. Prvi cerkveni zbor je pokopavanje v cerkvah strogo prepovedal. V cerkvah so smeli hraniti le relikvije. Ščasom se pa željam uglednih vernikov, ki so želeli biti pokopani na svetem kraju, niso mogli več upirati. V začetku je bilo pokopavanje v cerkvah velika izjema; le največji močniki so dosegli to čast. Kraji, kardinali in škofi. Eden prvih močnikov, če ne celo prvi, je bil Karol Veliki, ki je bil pokopan v cerkvi (v Aachnu). To se je zgodilo že v 9. stoletju, leta 814. Karol Veliki je bil posebna izjema in vedeti moramo, da je bil pozneje

Šentpetrsko pokopališče največje

Ze tedaj, ko so pokopavali tudi pri drugih ljubljanskih cerkvah, odtodno v njih, je bilo šentpetrsko pokopališče največje. To je razumljivo, saj je bila šentpetrska župnija dolgo največja v deželi in edina ljubljanska. Na šentpetrskem pokopališču seveda niso pokopavali le veljake, temveč prav tako revne kakor bogate. Ko ugledni Ljubljančani niso našli za svoje rajne prostora drugje, so morali biti zadovoljni tudi s prostorom na šentpetrskem pokopališču. Od tega pokopališča se nam je ohranilo le nekaj nagrobnikov, ki so vzdani v cerkev. Iz njih pa sprevidimo, da so tam pokopavali tudi odličnike. Poleg katoličanov so bili pokopani na šentpetrskem pokopališču tudi nekateri veljavni protestanti, kljub hudim trenjem in sporom. Tako je bil tam pokopan Jurij Dalmatin, ki je polagal, razen Trubarja, temelje književni slovenščini, saj je prevzel sveto pismo v slovenščino. Tudi Jurij »Kobilica«, kakor so imenovali zasmehljivo nasprotniki Jurija Jurešiča, je bil tam pokopan, razen številnih drugih protestantskih pridigarjev. Vendar so protestanti imeli menda že v 16. stoletju tudi svoje pokopališče, in sicer nekje blizu Ajdovščine.

Opustitev šentpetrskega pokopališča je bila v zvezi s povečanjem šentpetrske vojašnice in v glavnem z vladnim odlokom l. 1779, ko je vladar Marije Terezije prepovedal pokopavanje v obljubljenih krajih. Pokopališče pri šentpetrski cerkvi so mo-

Italijanski in nemški brzi oddelki so se srečali v kolenu Dona, ko so se pomikali proti novim položajem, ki so jim bili odkazani

rali takoj opustiti in tedaj so morali najti prostor za novega. Cerkev sv. Kristofa je bilo podružnica šentpetra in ker je bila tedaj precej daleč od mesta in imela je primerno zemljišče, so pokopališče določili tam. O tem pokopališču pa tomo zapisali nekaj še prihajajo.

vinskih stajah, v globoke podzemne jame, iz katerih prilezejo šele v začetku toplega poletja. V zimskih mesecih nosijo vso skrb za preživljanje plemena ženske. Pozimi morajo skrbeti ne samo za gospodinjstvo, temveč hodijo tudi na lov in ribolov, da spravijo skupaj potrebno hrano.

Ta način življenja se zdi moškimi povsem naraven. Oni sploh ne mislijo na to, da bi si v poletnih mesecih preskrbeli kaj za zimo. Žene poleti manj delajo kakor mošči in to je edino njihovo plačilo za skrb in trud čez zimo. To pa ima svoj naravni vzrok v tem, da se rode otroci tega indijanskega plemena po stari navadi skoraj izključno v poletnih mesecih. Moški sicer »spe« svoje zimsko spanje v brlogih pod zemljo, toda v nasprotju z živalmi čez zimo nočejo ostati brez hrane. Zato morajo skrbeti za nje žene in jim prinašati hrano v brloge. Tam moške večinoma spe.

Pospeševanje ovčereje v Turčiji

Turško kmetijsko ministrstvo si že več let prizadeva zboljšati domače pasme ovac, da bi dajale boljše volno in več mesa. Iz domače volne lahko izdelujejo samo blago za vojaške plašče in podobno, boljše vrste blaga pa mora Turčija uvažati. Da bi se mogla Turčija polagoma osamosvojiti tudi na tem polju, uvaža kmetijsko ministrstvo plemenite ovne merinske pasme iz Nemčije. Nedavno je dobila Turčija iz Nemčije 750 takih ovnov, v kratkem jih pa dobi še toliko. Če se bo hotela Turčija v pogledu dobre volne osamosvojiti, bo morala skozi več let uvažati še približno po 2500 plemenitih ovnov letno. Uvoz fine volne v obliki oblek in plaščev je znanal pred vojno letno okrog 3 milijone kg, dočim znaša vsa poraba v Turčiji letno 10 milijonov.

Slovaška brez nezaposlenih

Na Slovaškem praktično ni več nezaposlenih. Vprašanje nezaposlenosti je bilo urejeno v celoti. Leta 1937 je bilo na ozemlju sedanje Slovaške še nad 100.000 nezaposlenih in v aprilu 1938 jih je bilo še 95.000, takoj po ustanovitvi samostojne Slovaške je pa padlo njih število na 57.460 in od leta 1939 neprestano nazaj. Iz poročila delovnega urada je razvidno, da je imela Slovaška letos v avgustu samo še 2219 nezaposlenih, v septembru pa 1422. In še pri teh gre večinoma za telesno pohabljenega, ki niso sposobni za delo. Zato lahko rečemo, da Slovaška ne pozna več problema nezaposlenosti.

PRAKTIČNA ŽENA

- Kaj si dala možu za god?
- Sto cigar.
- To je pa predrago darilo.
- Kaj še! Nič me ni stalo. Skozi vse leto sem mu jemala cigare drugo za drugo iz doze in jih spravljala.

NAJBOLJŠI ODGOVOR

- Dečko, ali veš, kje se dobi sadje? — vpraša gospod na ulici Janezka.
- Vem — na drevesu, — odgovori deček.

SODOBEN PRIMER

- Studentka pride k izpitu in profesor jo vpraša, ali mu more povedati primer iz uporabe kemičnih sredstev v moderni civilizaciji.
- Svetlolaske, — mu odgovori.

Ali bo žensk zopet preveč?

Izgledi nemških deklet na možitev — Odgovor na zelo razširjeno zmotno mnenje

Tudi lajk ve, da so se ob koncu prve svetovne vojne za mnoga leta zelo zmanjšale možnosti deklet zaradi izgube dveh milijonov za žentev sposobnih mož, in je n. pr. samo pri Nemcih ostalo 1 in pol milijona žensk brez moža. Človek običajno pričakuje v razvoju dogodkov ponovitve, čeprav ga zgodovina k temu ne upravičuje. Vsekakor menijo danes zlasti v Nemčiji mnoga dekleta in matere za možitev godnih deklet, da stojijo pred vrati zopet strah velikega presežka žensk. Nemški znanstvenik dr. Aleksander Paul odgovarja na to vprašanje z naslednjimi splošno zanimivimi razmotirvanji.

Predvsem ugotavlja, da številčno razmerje med samskimi moškimi, sposobnimi za zakon in enakimi dekleti, ne zavisi vedno od tega, koliko dečkov in deklet se je rodilo pred 20 ali več leti. Tega številčnega razmerja ne spreminja samo izpadek zaradi smrti ali vojn. Mnogo bolj sta v tem pogledu važni dve vprašanji: povprečna razlika v poročitveni starosti med možem in ženo in ali število rojstev pri določenem narodu narašča ali pada.

Izkušnja je pokazala, da je razmerje med moškimi in ženskimi dojenčki praviloma 106 : 100, da se torej dečkov rodi 6% več. V prejšnjih časih so ugotavljali, da so dečki dostopnejši za otroške bolezni, tako da se je razmerje med obema spoloma do starosti primerne za možitev izenačilo. Izoblastena nega dojenčkov in otrok je pa vodila do tega, da nastopi starostno izenačenje spolov danes šele v 56. življenjskem letu. Dotlej obstoja vedno presežek moških in šele po 56. letu starosti nastopi po tem merjenju presežek žensk, ki ga pa v tej visoki življenjski dobi še skoraj ni mogoče več oceniti kot zmanjšanje možitvenih izgledov.

Ce hočemo možitvene možnosti pravilno oceniti, ne smemo števila moških enega letnika primerjati s številom žensk istega letnika temveč moramo izhajati iz dejstva, da se moške poročijo povprečno s tri leti mlajšimi ženskami. Torej moramo število moških določenega letnika primerjati s številom žensk tri leta mlajšega letnika. n. pr. moški letnik 1910 z ženskim letom 1913. Če število rojstev pri določenem narodu narašča, je kasnejši letnik močnejši kakor prejšnji. Vsebuje torej več deklet, kakor tisti letnik iz katerega izhajajo moške. To bi kazalo na presežek žensk. Na podlagi števil, veljavnih za Nemčijo, je preizkus pokazal naslednji rezultat:

»Ce vzamemo n. pr. 10 rojstnih letnikov 1891—1900, ugotovimo, da je bilo v tem času rojčenih 9.777.044 dečkov in 9.225.910 deklic. Torej je bil dosežen presežek moških za 551.134. Če pa primerjamo število moških teh deset letnikov s številom žensk za 3 leta mlajšega desetletja 1894—1903, je razmerje v starosti 20 let, torej ob nastopu za možitev sposobne dobe, naslednje: moških je 8.535.365, žensk pa 8.492.107.

Presežek moških se je tako zmanjšal od 551.134 na 44.258.

Iz tega sklepajo, da ima moški presežek pri naraščajočem prebivalstvu padajočo tendenco. Enak račun je bil izveden za dobo padca rojstev pri Nemcih, pri čemer je bilo za osnovo število moških osmi letnikov 1923—1930 in število žensk letnikov 1926—1933. Pri teh letnikih se je ob nastopu možitvene starosti pokazal presežek moških v višini 538.985. Pri narodu, katerega število se manjša, kaže torej presežek moških stopnjujočo tendenco, kar se pravi z drugimi besedami da se možitveni izgledi za ženske večajo.

Praktična uporaba te metode preračunavanja v zvezi s podatki nemškega štetja leta 1939, ugotavlja, da so Nemci vstopili v vojno s precejšnjim moškim presežkom. Ze v 12 letnikih 1903 do 1914 je znašal napram ženskim letnikom 1906—1917 nad 600.000. Ce se preizkusijo sledeči letniki, se ugotovi zopet okoli 700.000 mož več kakor žensk. Tendenca k stopnjujočemu se moškemu presežku bo šele tedaj izginila, ko bodo stopili v starost sposobno za možitev rojstni letniki z večjim številom rojstev, torej približno po 10 letih.

Pri praktični presoji možitvenih izgledov pa je treba še upoštevati, da se je v Nemčiji od leta 1933, naglo večalo število porok, ki jim je ob začetku vojne sledil še nadaljnji izredni val. Ob tem času so se med drugim poročili nenavadno številni moški starejših letnikov, ki pa niso izbrali žensk večinoma iz njim pripadajočih leti tri leta mlajših letnikov, temveč iz znatno mlajših. Tako kaže slika, da je veliko število moških letnikov usmerilo svojo izbiro žensk na manjše število mladih za možitev sposobnih dekliških letnikov, iz katerih so se omočile dekleta deloma »predčasno«.

Izgledi za možitve nemških deklet v bližnjih 10 letih so torej zelo ugodni in je zelo upravičeno upanje, da tudi nadaljevanje vojske ne bo v tem pogledu prineslo bistvenih izprememb.

Zimsko spanje ljudi

Sele nekaj let je znano, da lahko tudi ljudje spe zimsko spanje. Taki ljudje žive na velikem otoku Ognjena zemlja, ločenem od južnoameriške celine po Magellanski ožini. K temu otoku spada še cela vrsta manjših otokov. Ime je dobil po mnogih plavalarskih ognjih, ki jih je opazil Magalhaes l. 1520, ko je odkril otok in prevozil po sebi nazivna morsko ožino. Na Ognjeni Zemlji prebivajo na bregovih Lago Fagnano indijansko plemo, ki njegovi moški člani spe zimsko spanje. Zima se na južni poluti seveda ne prične ob istem času kakor pri nas. Tam se pričenja zima v marcu. Ob tem času se umaknejo moški prebivalci otoka, ki preživijo poletje v primitivnih ži-

v poštev. Zaveda se, da bi izgubil službo, če bi povedal resnico. Vendar, vendar, zdi se mi, da je na tihoma še zdaj nekoliko jezen name. Pri Rebeci niste bogve kaj dosegli, Crawley, a? To pot vam bo lažje, kar pogum... Ženica bo vesela, da jo prestreže vaša bratovska roka, kadar koli se bo onesvestila... »

Zgodilo se je, kakor bi trenil. Kretanja je bila tako nagla, da nisem videla, kako jo je mogel Maksim napraviti; videla sem le, kako se je Favell opotekel, padel čez stranico divana in se odtoč zavalil po tleh. In Maksim je stal pred njim. Zastudilo se mi je. V tem, da je Maksim udaril Favella, je bilo nekaj poniževalnega. Najrajši ne bi bila nič vedela o tem... Nič vedela in nič videla! Polkovnik Juljan ni bil rekel besedice, a zdela se mi je, da je namršil obrvi. Obrnil je onima dvema hrbet in stopil k meni.

»Mislim, da bo prikladneje, če greste gori, gospa,« je rekel, ne da bi povzdignil glas. Zmajala sem z glavo. »Ne,« sem zašepetala. »Ne.«

»Ta človek je v takem stanju, da utegne ziniti kdo ve kakšno nezalisanost. Kar ste videli, na žalost ni bilo zelo lepo. Vaš mož ni mogel drugače, a mučno je, da ste videli.«

Nisem mu odgovorila; napeto sem gledala Favella, ki se je počasi spravil na noge. Težko se je spustil na divan in si z rutico obrisal obraz. »Piti mi dajte,« je rekel. »Nekaj piti.«

Maksim je pogledal Franka, ki je zapustil sobo vsi smo še molčali, ko se je vrnil z whiskeyem in sodavico na podstavku. Natočil je kozarec ter ga podal Favellu. Ta je pil, željno kakor žival.

Številne ljubljanske izkopsnine

Ceprav so bile v Ljubljani izkopane izredno številne zgodovinske najdbe, med njimi vendar ni bilo mnogo srednjeveških grobov, da bi lahko po njih sklepali, kje je bilo pokopališče. Rimski grobovi seveda ne spadajo sem; rimska pokopališča ali nekropole seveda nimajo nič skupnega s krščanskimi pokopališči. Znano je, da so Rimljani pokopavali svoje mrtve ob cestah v kamnitih sarkofagih. Niso jih sežigali v vseh dobah in zgodovinarji prav po tem navadno sklepajo, kako star je najdeni sarkofag. V Ljubljani so bili odkopani nesešeti rimski grobovi, tudi v novejšem času. Vendar je bilo najdenih tudi nekaj grobov iz poznejše dobe. Po najdenih grobovih na kraju sedanje kresije je krajevni zgodovinar prof. Iv. Vrhovec sklepal, da je bilo najbrž tam ljubljansko pokopališče, kar pa seveda ni povsem zanesljivo. Vedeti pa moramo predvsem, da je tam bilo lahko pokopališče le v dobi, ko je Ljubljana segala samo od začetka Karlovske ceste do čevlarskega mostu. Sedanji Mestni trg je pa bil kaj kmalu vključen v mesto, prej kakor je domneval ter dokazoval Vrhovec. Vendar je verjetno, da je bilo tam kdaj ljubljansko pokopališče, a moralo je biti opuščeno že zelo zgodaj, najbrž že onem tisočletju. Kostni so našli, ko so podirali staro poslopje meščanskega špitala po potresu.

Pokopavanje v cerkvah in samostanih

Katoličani se pa niso vedno držali načela, da morajo biti pokopališča oddaljena

tudi proglaser za svetnika. Seveda so tudi v ljubljanskih cerkvah začeli v tisti dobi, ko se je ta običaj razširil drugje po svetu, pokopavati posvetne vernike.

Pokopališče pri franciškanskem samostanu

Eno najstarejših ljubljanskih pokopališč je bilo pri franciškanskem samostanu, ki je stal na sedanjem Vodnikovem trgu (pozneje gimnazija). Ob tem samostanu je bila ena najstarejših ljubljanskih cerkev. Bivši (pozneje prezidani) samostan so podrti po potresu, l. 1899. Okrog samostanske cerkve je bilo že zdavnaj pokopališče, najbrž takoj v začetku dobe, ko ni več veljalo načelo, da morajo biti pokopališča oddaljena od naselij. Da je bilo na Vodnikovem trgu nekdanje pokopališče, ni zgolj domneva. Mnogo veljavno je bilo pokopanih v samostanski cerkvi, ki so jo podrti, ko se je v bivšem samostanu naselila gimnazija. Ko so cerkev podirali, so odkopali nad 340 trupel in nekatera niso še razpadla. Krste so bile shranjene tudi v samostanskih hodnikih. Tu so bili pokopani odličniki najveljavnejših rodbin kranjske dežele, grofi in baroni; tako jih je bilo iz rodbine Auerspergov 20, Blagajev 15, Barba 8 in mnogo drugi. Seveda so pokopavali vernike tudi v drugih ljubljanskih cerkvah, tako v špitalski cerkvi sv. Elizabete, ki je bila daleč v rokah protestantov. Cerkev so podrti l. 1783. Dokazano je, da so protestanti pokopavali svoje vernike v letih od 1578 do 1596 tudi v drugih ljubljanskih pokopališčih, odtodno cerkvah, in sicer pri Senklovu, Sv. Jakobu, Šentpetru in pri franciškanih.

sem, kako se je Frank vprašujoče ozrl na Maksima, ki ni bil rekel besedice, in kako je opazoval Favella. Mahoma sem uganila, kaj je temu na misli. V bliskovito kratkem trenutku strahu in groze sem spoznala, da ima prav. Nekdo je bil videl dogodek tiste noči. Majhni drobci so se mi oglašali v spominu. Besede, ki jih takrat nisem razumela, misli, ki sem menila, da so se porodile v možganih ubogahe beba. »Šla je na morje, a? Nikoli več je ne bo nazaj...«

»Saj nisem nič povedal...«

Ben je vedel. Ben je bil videl. Ben s svojo preprosto in bolno pametjo je bil priča... On se je tisto noč klatil po gozdih. Videl je bil Maksima, ko je odvezal jadrnico; in videl ga je bil potem, ko je v čolnu sam priveslal nazaj. Čutila sem, da ni v mojih licih niti kaplje krvi več; brez moči sem se naslonila na hrbet blazinjaka.

»V tem kraju živi ubog norec, ki se skoraj vedno potika po morskem bregu,« je rekel Favell. »Kadar koli sem prišel k Rebeci, je bil zmerom kje v sosesčini hišice. Mnogokrat sem ga videl. Spal je v gozdu ali, kadar so bile noči vroče, kar na obali. Zmešan je in se ne bi bil svojega nagiba nikoli upal z besedo na dan. Toda če je tisto noč le kolikaj videl, mu bom znal razvezati jezik. In če izpregovori?«

»Kdo je to? Ali je vse to res?« je vprašal polkovnik.

»Najbrže misli Bena,« je pritrdil Frank, ko se je znova ozrl na Maksima. »To je sin enega naših zapuknikov. Ze od rojstva je bebec; siromak, ki ne ve, kaj govori ne kaj dela.«

D. Du Maurier:

Prva žena

Roman

»Iv mislite, da imate sami besedo, a? Mislite, da tu ne gre za slučaj, ki bi utegnil priti pred sodišče... Toda jaz imam dokaze! Pravim vam, da je de Winter ubil Rebeke, ker je bil ljubosumen name. Ljubosumen je bil, blazno ljubosumen, zanesel se je! Tisti večer je vedel, da me čaka v hišici, pa je šel in jo ubil. Nato pa je zanesel njeno truplo na jadrnico in jo potopil.«

»Zgodba je dobro zgrajena, Favell, vendar ponavljam, da nimate dokazov. Privedite mi pričo, ki je bila navzoča pri tem, kar pripovedujete, pa vas bom morda začel imeti za resnega. Poznam tisto hišico na obali. To je dokaj samotni kraj, jelite, kjer je gospa de Winter hranila potrebščine za ribolov in priprave za jadrnanje? Vaši zgodbi bi bilo v oporo, ko bi ga lahko izpremenili v vilo med petdesetorice drugih vil na obali... Tedaj bi bilo mogoče, da bi bil kdo izmed prebivalcev prisostvoval žaloigr, ki jo opisujete.«

»Trenutek...« je rekel Favell. »Verjetno je, da je de Winterja tisti večer nekdo videl. Zelo verjetno... Vredno je poskusiti. Kaj porečete, če vam privedem pričo?«

Polkovnik Juljan je skomignil z rameni. Videla